

AKÜRD xalqı mübariz və qəhrəman xalqdır.

Heydər Əliyev

DIPLOMAT

№ 17 (481) 01 - 07 May, Gûlan sal. il 2022
Ji meha şubatê sala 2003-a tê weşandin

Həftəlik İctimai-siyasi qəzet
Rojnama heftename civakî û sîyasî

Qiyməti: 40 qəpik
Həjaye:

Səh. 2

Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva Sabuncu rayonunda inşa edilmiş 304 nömrəli tam orta məktəbin açılışında iştirak ediblər

Səh. 13

Kürt və Kürdüstan tarixinin kaynakları

Səh. 8

Peyama Serok Barzanî ya bi helkefta cejna Remezana Pîroz

Səh. 5

Dastanlarda yaşayanlar

Səh. 9

Serokê Herêma Kurdistanê bang li hikûmeta Iraqê kir pêşiya êrişên mûşekî bigire

Səh. 8

KOMELA KESKESORÊ

Səh. 10

Serokwezîr Mesrûr Barzanî li ser êrişên mûşekî ya Xebatê peyamek belav kir

1905-06-cı illərdə erməni-müsəlman davasında kürd xalqının rolu

Səh. 6

Di roja cîhanî ya azadiya derbirînê de... Rojnamegerên Badînan ev du sal in di girtîgehê de ne

Səh. 11

34 salvegera bombebarana Goptepe û Esker bi çekên kîmyawî

Səh. 9

3 мая 2022 года, Фондом имени Князя Ибрагимовича Мирзоева была проведена Международная конференция

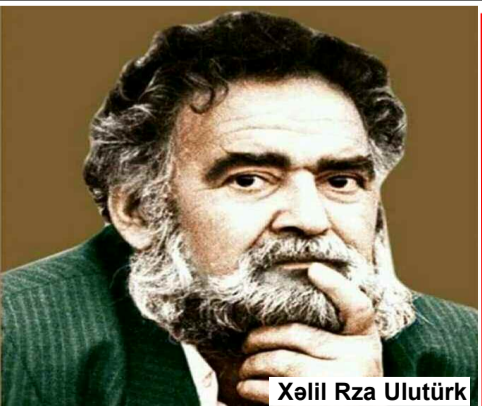
Səh. 19

Kürdlər və Kürdüstan

Səh. 7

Ирак переживает худший этап с момента основания

Səh. 20

Xəlil Rza Ulutürk

Fətəli xan Xoyski

Söhrab Tahir

Bəxtiyar Vahabzadə

Azərbaycan mənbələri Kürd xalqı haqqında

Səh. 4

Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva Sabunçu rayonunda inşa edilmiş 304 nömrəli tam orta məktəbin açılışında iştirak ediblər

Mayın 2-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva Heydər Əliyev Fondunun təşəbbüsü ilə Bakının Sabunçu rayonunun Kürdəxanı qəsəbəsində inşa olunmuş 304 nömrəli tam orta məktəbin açılışında iştirak ediblər.

Dövlətimizin başçısı və birinci xanım məktəb binasında yaradılan şəraitlə tanış oldular.

Heydər Əliyev Fondunun icraçı direktoru, Prezidentin köməkçisi Anar Ələkbərov məktəb haqqında məlumat verdi.

Bildirildi ki, yeni təhsil müəssisəsində sinif, əmək, hərbi və kompüter otaqları, laboratoriya, kitabxanalar, yeməkhana və idman zalı var. Məktəb zəruri mebel və avadanlıqlarla, əyani vəsaitlərlə tam təchiz edilib.

Qeyd edək ki, Azərbaycanın birinci xanımı Mehriban Əliyevanın rəhbərlik etdiyi Heydər Əliyev Fondunun uğurla icra olunan layihələrindən biri "Yeniləşən Azərbaycana - yeni məktəb" programıdır. 2005-ci ildən həyata keçirilən layihənin əsas məqsədi təhsil sahəsində mövcud olan problemlərin həllinə kömək etmək, ölkə miqyasında müasir standartlara cavab verən təhsil kompleksləri yaratmaq, tədrisin səviyyəsinə bilavasitə təsir edən problemləri aradan qaldırmaqdır. Kürdəxanı qəsəbəsində istifadəyə verilən 304

nömrəli məktəb də Fondun həmin proqramı çərçivəsində inşa olunub. Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyeva 2019-cu ildə Kürdəxanı qəsəbəsindəki 113 nömrəli məktəbdə yenidənqurmadan sonra yaradılan şəraitlə

tanış olarkən, sakinlərin müraciəti əsasında şagird sıxlığı nəzərə alınaraq, yeni məktəb binasının tikilməsi üçün göstəriş verib. 2020-ci ildə qəsəbədə yeni təhsil ocağının tikintisinə başlanılıb. İndi isə 960 şagird yerlik 304 nömrəli məktəb

şagird yerlik 304 nömrəli məktəb

kürdəxanlı şagirdlərin istifadəsinə verilir.

Xatırladaq ki, Kürdəxanı qəsəbəsinin əhalisinin ümumi sayı 15 min 120 nəfərdir. Burada əhali sayının artması yeni iş yerlərinin, tibb, təhsil ocaqlarının tikilməsini və digər infrastruktur layihələrinin həyata keçirilməsini zəruri edir. Qəsəbədə tikilən yeni məktəb binasını Bakı şəhərinin, ətraf kənd və qəsəbələrin sosial iqtisadi inkişafı ilə bağlı görülən işlərin davamı hesab etmək olar. Son dörd il yarımında Sabunçu rayonu üzrə yeni inşa edilən, əsaslı təmir olunan və əlavə korpuslar tikilən məktəblərin sayı 13-dür. Kürdəxanı qəsəbəsindəki 304 sayılı tam orta məktəb isə sayca 14-cüdür.

Ölkəmizdə təhsil müəssisələrinin əsaslı təmiri, yenidən qurulması və yenilərinin inşası, onların zəruri tədris avadanlığı ilə təchizi gənc nəslin daha savadlı və bilikli yetişməsinə hesablanıb. Yeni məktəb binalarının və tədris korpuslarının inşası şagird sıxlığını aradan qaldırmaqla, həm də onların daha keyfiyyətli təhsil almasına şərait yaradır.

Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva Bakının Sabunçu rayonunda şəhid ailələri və müharibə əilləri üçün nəzərdə tutulan yeni yaşayış kompleksinin açılışında iştirak ediblər

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva mayın 2-də Bakının Sabunçu rayonunda şəhid ailələri və müharibə əilləri üçün nəzərdə tutulan yeni yaşayış kompleksinin açılışında iştirak ediblər. Əmək və əhalinin sosial müdafiəsi naziri Sahil Babayev dövlətimizin başçısına və birinci xanıma yeni yaşayış kompleksi barədə məlumat verdi.

Bildirildi ki, doqquzmərtəbəli 12 binadan və 576 mənzildən ibarət yeni yaşayış kompleksi 2.76 hektar ərazidə inşa olunub. Kompleksdəki binalarda ümumilikdə 36 biotaqlı, 144 ikiotaqlı, 360 üçotaqlı və 36 dördotaqlı mənzil vardır.

Kompleksin ərazisində 100 yerlik uşaq bağçası və bir inzibati bina inşa olunub. Həmçinin sakinlərin və övladlarının asudə vaxtının səmərəli təşkili üçün şərait yaradılıb və kompleks bütün zəruri infrastrukturla təmin edilib.

Şəhid ailələri və müharibə əillərinə 200 mənzil və 50 avtomobilin təqdim olunmasının məhz müqəddəs Ramazan bayramında gerçəkləşməsi isə təsadüfi deyil. Humanizm, sosial qayğıya ehtiyacı olan ailələrə xüsusi diqqət və islam dəyərlərinə sadiqlik Azərbaycan Prezidentinin idarəçilik konsepsiyasının mühüm tərkib hissələrindəndir.

Sosial məsələlərin həlli ilə bağlı ortaya qoyulan siyasi iradə və ardıcıl praktik addımlar deməyə əsas verir ki, Azərbaycan sosialyönümlü dövlət modeli formalaşdırıb. Qlobal bazardakı dəyişikliklərdən, tələb-təklifdən, yeni çağırışlardan doğan islahatlar belə, sosialyönümlü tədbirlərlə kompensasiya edilir. Başqa sözlə, bazar iqtisadiyyatının möhkəmlənməsi üçün kompleks tədbirlər sistemi əhalinin sosial baxımdan nisbətən zəif təbəqəsinin maraqlarına xidmət edir. Bu siyasət postmüharibə dövründə xüsusilə geniş vüsət alıb. Prezident İlham Əliyevin göstərişi ilə postmüharibə dövründə icra olunan sosial dəstək paketi 100 min şəxsi əhatə edib, onlara 166 min xidmət göstərilib.

Bu dövr ərzində şəhid ailə üzvləri və müharibə iştirakçılarından ibarət 93 min nəfərə 103 min sosial ödəniş təyin olunub. Mənzil proqramı 5 dəfə

genişləndirilib, 2021-ci ildə 3000, postmüharibə dövründə 3500 mənzil verilib. Beləliklə, ümumilikdə 12500 şəhid ailəsi və müharibə əilli mənzil və fərdi evlə, 7400 müharibə əilli avtomobilə təmin olunub.

Vətən müharibəsinin 200 hərbiçisi, ümumilikdə 300 müharibə əilli son nəsil protezlərlə, 1400 müharibə əilli 17 min reabilitasiya vasitəsi, 5 min ailə sosial-psixoloji, 1500 şəxs reabilitasiya xidmətləri ilə təmin edilib, 11 min şəxs aktiv məşğulluq proqramlarına cəlb olunub, vahid əlaqələndirmə mərkəzləri tərəfindən isə 30 min şəxsə xidmətlər göstərilib.

Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva kompleksdəki uşaq bağçasında yaradılan şəraitlə tanış oldular.

Sonra dövlətimizin başçısı və birinci xanım Vətən müharibəsində şəxsi igidliyinə və şücaətinə görə "Füzulinin azad olunmasına görə", "Vətən uğrunda" və "Cəsur döyüşçü" medalları ilə təltif edilmiş şəhid Mahir Məmmədovun ailəsinin qonağı olublar.

Prezident İlham Əliyev şəhidin ailə üzvləri ilə söhbətində dedi:

- İlk növbədə, sizi Ramazan bayramı münasibətilə təbrik etmək istəyirəm. Biz bu bayram günündə Bakı şəhərində yeni şəhərciyin açılışını qeyd edirik. Şəhid ailələri üçün nəzərdə tutulan mənzillərdə həm şəhid ailələri, həm müharibə əilləri yaşayacaqlar. Allah bütün şəhidlərimizə rəhmət eləsin, Allah sizin oğlunuza rəhmət eləsin. Böyük faciədir, böyük itkidir. Siz oğlunuzu itirmissiniz, siz həyat yoldaşınızı, siz isə qardaşınızı. Bilirəm ki, Mahir çox qəhrəman bir insan idi, Aprel döyüşlərində də iştirak etmişdi. Vətən müharibəsində də xüsusi qəhrəmanlıq göstərdiyinə görə dövlət tərəfindən üç medalla təltif edilmişdir. Ağrı itkidir, sağalmaz bir yaradır, bunu hər kəs başa düşür. Amma yeganə təsəlli o ola bilər ki, canını Vətən uğrunda fəda etdi. Onun və onun kimi övladlarımızın qəhrəmanlığı nəticəsində biz işğala son qoyduq.

Birinci Qarabağ müharibəsində şəhidlərimiz olub, bu günə qədər 4 minə yaxın insan itkin düşmüş hesab olunur. Aydın məsələdir ki, onlar həyatda deyil, həyatını itiriblər və ümumiyyətlə, 15 mindən çox şəhidimiz

olubdur. Buna baxmayaraq, torpaqlarımız da əldən gedib. Amma İkinci Qarabağ müharibəsində şəhidlərimiz az olub. Halbuki, hər bir şəhidin həyatı təkrar olunmazdır, əvəzolunmazdır. Ancaq əməliyyatlar aparılan zaman vacib şərtlərdən biri də o idi ki, itkilərimiz az olsun və torpaqlarımız da geri qayıtdı.

Hər bir şəhidin xatirəsi, əlbəttə, onların yaxınlarının və bütün Azərbaycan xalqının qəlbində əbədi yaşayır və yaşayacaqdır. Keçən il sentyabrın 27-də - Anım Günündə biz o Anım yürüşünü sanki şəhidlərlə birlikdə etdik, onların şəkilləri ilə. Sonra o şəkillər onların ailələrinə təqdim edilmişdir. Yeganə təsəlli o ola bilər, başqa təsəlli ola bilməz.

Əlbəttə, biz bütün şəhidlərimizin ailələrinin məişət problemlərini həll etməyə çalışırıq və çalışacağıq. Bu, bizim borcumuzdur. Prezident kimi mənim və dövlətimizin borcudur. Birinci və İkinci Qarabağ müharibələrinin şəhidlərinin ailələrinə bu günə qədər 12 mindən çox mənzil verilib. Bu, yenə də bizim borcumuzdur. Əsas təsəlli odur ki, o, əbədiyyətə qovuşub, şəhadət zirvəsinə qovuşub. Bu dünyada heç kim əbədi qalmayacaq, hamımız gec-tez haqq dünyasına qovuşacağıq. Əlbəttə ki, gənc yaşında həyatdan getmək böyük faciədir, ancaq nə deyə bilərik. Yeganə təsəlli odur ki, o, Vətən uğrunda döyüşüb, vuruşub, həlak olub və eyni zamanda,

onun qanı yerdə qalmayıb. O, oktyabrın 19-da rəhmətə getmişdir. Artıq Füzuli şəhəri işğaldan azad edilmişdir. Ondan sonra onun yoldaşları müzəffər yürüşünü axıra qədər davam etdirərək bayrağımızı Şuşada sancdırlar, düşməni qovduq və haqq-ədələti bərpa etdik.

Sizin üçün əlbəttə ki, çox ağırdır, bu itki ilə heç cür barışmaq mümkün deyil. Vaxt da bu yaranı sağaltmayacaq. Amma yenə də onun xatirəsi, onun qəhrəmanlığı daim yaşayacaq. Azərbaycan vətəndaşları, bütün dünya azərbaycanlıları şəhidlərimizlə fəxr edirlər. Onlar bizim üçün qürur mənbəyidir və bu, Azərbaycan xalqı durduqca əbədi olacaq. Biz onların xatirəsini əbədi yaşadacağıq. Onların qəhrəmanlığı, şəhidləri unutmamalıyıq. O vaxt onlar şəhid oldular, amma torpaqlar da getdi. Bu dəfə şəhid oldular, amma torpaqlar qayıtdı. Fərq budur və təsəlli bu ola bilər. Əlbəttə, yaxın, doğma adamın itirilməsi yarası heç vaxt sağalmayacaq. Amma həyat davam edir və davam edəcək.

İndi torpaqların yenidən qurulması işinə start vermişik. Azad edilmiş torpaqlarda, indi yaradılan binalarda, evlərdə, məktəblərdə, xəstəxanalarda, o binaların hər bir daşında şəhidlərimizin əbədi təsviri həkk olunub. Onlar bu torpaq üçün həlak oldular, Vətəni hər şeydən üstün tutdular. Bir daha demək istəyirəm, həm Aprel döyüşləri zamanı, həm İkinci Qarabağ müharibəsində Mahir əsl vətənpərvərlik göstərmişdir. İndi onun xatirəsini yaşatmaq, onun övladını dəyərli vətəndaş kimi böyütmək yəqin ki, sizin üçün əsas məsələdir. Dövlət üçün də əsas məsələdir. Dövlət şəhid ailələrinin problemlərini həlli üçün əlindən gələni edir və edəcək. Bu haqda çox danışmaq istəməzdim. Bu, bizim borcumuzdur və sizin həyatınız, yaşayışınız daim diqqət mərkəzində olacaqdır.

Daşkəsən rayon icra hakimiyyətinin başçısı Əhəd Abiyev Alunitdağ qəsəbəsində vətəndaşları qəbul edib

Mayın 4-də Daşkəsən rayon Alunitdağ qəsəbəsində keçirilən səyyar qəbulda Daşkəsən Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Əhəd Abiyev, rayon Polis şöbəsinin

Daşkəsən rayonunda daim diqqət mərkəzində saxlanıldığını və ölkə rəhbərinin tapşırıq və tövsiyələrinə əsasən rayon ərazisində yerlərdə vətəndaşlarla səyyar qəbulların

dam örtükləri yenisi ilə əvəzlənib, xeyir-şər evi təmir edilərək dam örtüyü dəyişdirilib, "Milli Su Təchizatı və Kanalizasiya Proqramı" layihəsi çərçivəsində qəsəbənin kanalizasiya sistemləri yenidən qurulub, əlavə içməli su xətti çəkilib, elektrik enerjisinin və təbii qazın fasiləsiz verilişi təmin olunub. Ən əsası isə vaxtilə mindən artıq işçinin çalışdığı "Alunit" istehsalat sahəsi yenidən işə salınacaqdır.

Daha sonra Əhəd Abiyev sakinlərin müraciətlərini dinləyib.

Qəsəbə sakinlərinin müraciətləri rayon mərkəzindən qəsəbəyə gələn avtomobil yolunun təmiri və digər şəxsi məsələlərlə bağlı olub.

Vətəndaşların müraciətlərinin araşdırılması və qaldırılan məsələlərin qanunvericiliyin tələblərinə uyğun həllinə dair Əhəd Abiyev aidiyyəti qurumların rəhbərlərinə tapşırıqlar verib.

Müraciətlərin bir qismi yerində həll edilib, bir qismi də nəzarətə götürülüb.

Sakinlər yerlərdə müraciətlərə baxılması üçün yaradılan şəraitdən, problemlərinin həllində onlara yaxından köməklik olunmasından razılıq edərək hər zaman göstərdikləri diqqət və qayğıya görə Prezident cənab İlham Əliyevə və Birinci vitse-prezident Mehriban xanım Əliyevaya minnətdarlıqlarını bildiriblər.

reisi Seymur Əfəndiyev, rayon prokuroru Şahin İmanov, DTX-nin rayon şöbəsinin reisi Natiq Musayev, SHXÇDX-nin rayon bölməsinin reisi Mirqasım Abbasov, rayonun idarə, müəssisə, təşkilatların, xidmət sahələrinin rəhbərləri və qəsəbə sakinləri iştirak ediblər.

Əhəd Abiyev qəsəbə sakinləri ilə görüşündə Prezident cənab İlham Əliyevin vətəndaş müraciətlərinə həssas yanaşmaqla, həmçinin şəhid ailələri və qazilərin sosial-məişət problemlərinin həllinə köməklik göstərilməsi barədə tapşırıqlarının

mütəmadi olaraq keçirildiyini bildirib. Eyni zamanda Əhəd Abiyev çıxışında vurğulayıb ki, şəhid ailələrimizə qayğı göstərmək və qazilərimizlə həmrəy olmaq bizim vəzifə borcumuzdur.

Rayon rəhbəri ötən dövr ərzində Alunitdağ qəsəbəsində xeyli abadlıq və quruculuq işlərinin aparıldığını, sakinlər tərəfindən qaldırılan problemlərin həlli istiqamətində bir sıra ciddi addımların atıldığını da diqqətə çatdırıb. O qeyd edib ki, son illərdə Alunitdağ qəsəbə tam orta məktəbi təmir edilib, qəsəbənin bütün çoxmərtəbəli yaşayış binalarının

Niyazi Bayramov "Gənclərin Dostu" Fəxri Diplomu ilə mükafatlandırılıb

"İslahatçı Gənclər" İctimai Birliyinin üzvləri Dini radikalizm və ekstremizmə qarşı mübarizədə gənclərin rolunun artırılması" layihəsi çərçivəsində Gəncə şəhərinə səfər ediblər. Səfər çərçivəsində Birliyin üzvləri şəhər rəhbəri ilə görüşüb. Görüşdə Gəncə Şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısı Niyazi Bayramov, başçının birinci müavini Səməd Tomuyev, başçının müavini Adil Tağıyev, Gəncə Şəhər Gənclər və İdman Baş İdarəsinin reisi Həmid Nəsirov, "İslahatçı Gənclər" İctimai Birliyinin sədri Fərid Şahbazov, Birliyin sədr müavini, "http://Azxeber.com" Media Qrupunun rəhbəri Hacıbəy Heydərlı, tanınmış politoloq Əhməd Şahidov iştirak ediblər.

Səmimi söhbət şəraitində keçən görüşdə Niyazi Bayramov Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə ölkədə aparılan gənclər siyasətindən, onlara göstərilən diqqət və qayğıdan bəhs edib. O qeyd edib ki, Prezident İlham Əliyevin gənclər siyasətinin mərkəzində bir əsas xətt dayanır

ki, bu da Azərbaycan gənclərinin Vətənə sədaqət ruhunda tərbiyə edilməsidir.

Fərid Şahbazov gənclərə göstərilən diqqət və qayğıya görə ölkə rəhbərliyinə təşəkkürünü bildirirərək, "İslahatçı Gənclər" İctimai Birliyi haqqında məlumat verib. O qeyd edib ki, Birliyin əsas məqsədi Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi altında ölkəmizdə həyata keçirilən islahatlar prosesində gənclərin fəal iştirakına kömək

etmək, onların ölkəmizin bütün sahələrində sürətli inteqrasiyasına yardımçı olmaqdır.

Daha sonra "İslahatçı Gənclər" İctimai Birliyi tərəfindən Gəncə Şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısı Niyazi Bayramov gənclərin təşəbbüsünün dəstəklənməsinə və dövlət gənclər siyasətinin uğurla icrasına verdiyi dəstəyə görə, "Gənclərin Dostu" Milli Mükafatı Fəxri Diplomu ilə təltif edilib.

Sonda xatirə şəklində çəkdirilib.

Aqil Nəzərli Sadınlar obasında görüş-səyyar qəbul keçirmişdir

2022-ci il 4 may tarixdə Laçın Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Aqil Nəzərlinin Ağcabədi rayonunun Taxta Körpü ərazisindəki Sadınlar obasında müvəqqəti məskunlaşmış laçınlı məcburi köçkünlərlə görüşü-səyyar qəbulu keçirilmişdir.

Ağcabədi rayonunun Taxta Körpü ərazisindəki Sadınlar obasında fəaliyyət göstərən Laçın rayonunun Sadınlar kənd tam orta məktəbinin həyatında açıq hava şəraitində 37 nəfər laçınlı məcburi köçkünün iştirak etdiyi görüş-səyyar qəbulda çıxış edən Laçın Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Aqil Nəzərli son illər ərzində ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə 44 günlük Vətən Müharibəsində qazanılan qələbədən, qısa müddət ərzində işğaldan azad olunmuş ərazilərdə aparılan abadlıq-quruculuq işlərindən, ölkə rəhbərinin işğaldan azad olunmuş ərazilərə mütəmadi səfərlərindən, Laçın rayonunun ərazisində iki mühüm dövlət əhəmiyyətli obyektin - Gələbird Su Elektrik Stansiyasının açılışında və Laçın rayonunun Qorçu kəndi ərazisində beynəlxalq hava limanının təməlqoyma mərasimində iştirakından danışıb. Çıxışda eyni zamanda şəhid ailələrinə, məcburi köçkünlərə göstərilən diqqət və qayğıdan danışılıb, son illər məcburi köçkünlərin mənzil-məişət şəraitinin yaxşılaşdırılması ilə bağlı xeyli işlərin görüldüyü, 100-dən artıq müasir yaşayış kompleksi və qəsəbələrin salındığı, digər köçkünlərlə yanaşı yüzlərlə laçınlı məcburi köçkün ailəsinin də yeni mənzillərlə təmin edildiyi bildirilmişdir.

Rayon rəhbəri çıxışında Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın ölkənin sosial-iqtisadi həyatındakı xidmətlərindən söz açaraq, respublikada məcburi köçkünlərin həyat şəraitinin yaxşılaşdırılması istiqamətindəki çoxşaxəli fəaliyyətindən də danışıb.

Səyyar qəbulda 5 nəfər məcburi köçkünün müraciəti dinlənmişdir. Həmin müraciətlərin mövzusu obaya gələn avtomobil yolunun cari təmiri, ərazidə fəaliyyət göstərən Laçın rayonunun Sadınlar kənd tam orta məktəbinin həyatına çınqıl örtüyün döşənməsi məsələləri ilə bağlı olmuşdur. Qeyd edilən müraciətlərə baxılması üçün aidiyyəti üzrə konkret tapşırıqlar verilərək, həmin tapşırıqların icrasına nəzarətə götürülmüşdür.

Qəbulda Laçın Rayon İcra Hakimiyyəti başçısı aparatının məsul işçiləri, rayonun hüquq-mühafizə orqanlarının əməkdaşları, həmçinin müvafiq inzibati ərazi dairəsi üzrə nümayəndəliyin işçiləri iştirak etmişlər.

Səyyar qəbulda iştirak edən rayon sakinləri doğma torpaqlarımızın işğaldan azad olunmasına, onlara dövlət tərəfindən göstərilən davamlı diqqət və qayğıya görə ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyevə tükənmez minnətdarlıqlarını bildirmişlər.

Tərtərli kümçülərə ipəkqurdu toxumu paylanılıb

Prezident İlham Əliyevin tapşırıq və tövsiyəsinə uyğun olaraq, son illər ölkəmizdə kənd təsərrüfatının ənənəvi və ixracönlü sahələrindən olan baramaçılığın inkişafı istiqamətində mühüm işlər görülür. Respublikamızın digər bölgələrində olduğu kimi, Tərtər rayonunda da baramaçılığın keçmiş şöhrətinin qaytarılması istiqamətində mühüm

addımlar atılır. İpəkçiliyin müasir infrastrukturunu yaradılır, yeni tut bağları salınır. Ötən il Tərtər rayonunda 13,6 ton barama istehsal edilib. Bu il isə 14 tona yaxın yaş barama istehsalı nəzərdə tutulub. Bu məqsədlə Qax Damazlıq İpəkçilik stansiyasından 330 qutu barama qurdu gətirilərək kümçülərə təhvil verilib. Rayonun yaşayış məntəqələrində fəaliyyət göstərən

kümçülərə kümxanaların hazırlanmasında qabaqcıdan mütəxəssislər tərəfindən müvafiq təlimatlar verilib, ipəkqurdunun aqrotexniki qaydada bəslənməsi üçün maarifləndirici bukletlər paylanıb. Rayon ərazisindəki mövcud və yeni əkilən tut ağacları, əhalinin baramaçılıq sahəsindəki təcrübəsi, həmçinin bu sahənin gəlirli olması barama istehsalını dəfələrlə artırmağa imkan verir.

Əhməd Həppo

Bir çox memarlıq abidələri və kitabələr kürd xalqının tarixini Yaxın və Orta Şərqi ən qədim xalqlarının tarixi ilə yanaşı qoyur.

Kürdlər haqqında ilk məlumat verən yunan alimlərindən Strabon və Ptolomeydir. Yunan tarixçisi Ksenofon eramızdan əvvəl 441-ci ildə yazdığı "Anabasis" əsərində kürdlərin döyüş-kənliyindən, onların qeyri-adi vuruşmalarından və hökmdarlara tabe olmadıqlarından danışır.¹

XVI əsrdə yaşamış məşhur kürd tarixçisi Şərəfxan Bidlisinin "Şərəfnamə" əsəri orta əsrlər kürd tarixinin ən gözəl salnaməsidir. Tarixçi M.İ.Şəmsi bu qiymətli əsər haqqında yazır: "Şərəfnamə" XVI əsrin axırına qədər kürd və Kürdüstan, eləcə də Azərbaycan, İran, Türkiyə və digər qonşu ölkələr haqqında məlumat verən başqa mənbələrdən daha qiymətli və faydalı bir əsərdir".²

Ta qədimdən kiçik Asiyanın mərkəzində yerləşən, sonralar tarixi şəraitlə əlaqədar olaraq Türkiyə, İran, İraq və Suriya arasında parçalanan Kürdüstan sakinləri zəngin ədəbiyyat yaratmışlar. Bu ədəbiyyatın hələlik VII əsrə aid nümunələri bizə məlumdur. Sonralar bir çox görkəmli şairlər meydana çıxmışdır.

Baba Tahir /X əsr/, Əli Tərmuki /X əsr/, Fəkiye Təyran /XIV əsr/, Molla Ciziri /XIV əsr/, Əhməd Xani /XVII əsr/, Kurdi /XIX əsr/, Pirəmerd /XX əsr/, Bekəs /XX əsr/, Ciyərxun /XX əsr/, Həjar (XX əsr), Yaşar K.Ə. (XX əsr), Osman Səbri (XX əsr), Ərəbe Şamo /XX əsr/, Həciye Cindi /XX əsr/, Vəzire Nadri /XX əsr/, Nado Mahmudov (XX əsr), Əliyə Əbdülrəhman /XX əsr/, Əmine Əvdal /XX əsr/, Şamile Səlim /XX əsr/, Knyaz İbrahimov /XX əsr/, Əhməd Həpo /XX-XXI əsrlər/, Qadir Moti /XX əsr/, Bariye Bala /XX əsr/, Əmərike Sərdar (XX əsr) və digər görkəmli kürd şair və yazıçıları əsasən öz doğma dillərində yazıb yaratmışlar.

Dünya söz xəzinəsinin böyük bir qismini də əsrlərin saraldıb-soldura bilmədiyi folklor inciləri təşkil edir. Bu xəzinədə kürdlərin də özünəməxsus layiqli payı var. Onlar tarix boyu əzəmətli şifahi abidələr yaratmışlar. Bu folklor öz rəngarəngliyi, kürdlərə məxsus koloriti, etnoqrafik xüsusiyyətləri və milli ruhu etibarilə zəngindir ki, onu ümumi şəkildə nəzərdən keçir-sək, tarixin o qədər qanlı tufanlarından, müdhiş girdəblərindən keçmiş bu dönməz, yenilməz xalqın keşməkeşli həyatı bütün əzəmətilə təsəvvürümüzdə canlanmış olur. Ümumiyyətlə, başqa xalqlarda olduğu kimi, kürd folkloru da xalq həyatının ən möhtəşəm abidəsi və ən böyük ensiklopediyasıdır.

Buna görə də el ədəbiyyatı qaynaqlarından faydalanan sənətkarlarından bir çoxu xalq motivləri əsasında da ölməz əsərlər yazmışlar. Dahi kürd şairi Əhməd Xaninin məşhur "Məm

DASTANLARDA YAŞAYANLAR

Əlçatmaz abidələrə doğru

və Zin" epopeyası, "Şeyx Sənan" haqqında Fəki Təyranın ictimai lirika-sı məhz folklor nümunələrinin uğurlu təsirilə yaranmışdır.

Kürd xalqının həyatının qədimliyi və zənginliyini məhz bu folklorun ölməz nümunələrində bütün çalarları ilə görmək mümkündür.

Kürd şifahi xalq ədəbiyyatı çox zəngin, rəngarəng olmaqla bərabər həm də qədimdir. Dastan, nağıl, mahnı, bayatı, atalar sözü və zərb-məsəllər, ibrətli və hikmətli sözlər, lətifələr onu yaradan xalqın tarixi, siyasi-ictimai fikri, azadlıq mübarizəsi, dünyabaxışı, həyat təzi, ənənəsi və bütün mədəniyyəti ilə bağlıdır.

Bu nöqteyi-nəzərdən bir neçə kürd xalq bayatıları ilə tanış olaq:

*Çiyayé me Şengale,
Ev çi şere, çi hale?
Ji desté mîr, beq, paşa,
Her şikefek sed male.*

Sətri tərcüməsi:

*Bizim dağlarımız Şənqaldı,
Bu nə müharibədi, nə haldı?
Əmir, bəy, paşa əlindən
Hər mağara yüz evdir.*

Burada xalqın başına gətirilən müsibətlər dərhal göz qabağında canlanır. Əmir, bəylər və paşalar Şənqal dağlarında yaşayan əhalinin üzərinə hücum etmiş, xalq öz doğma ev-əşiyini tərk etmiş, dağlara çəkilmiş, hər mağaraya yüz ev sığınmışdır. Baxın, dörd misralı bir bayatıda xalqın dərdi necə də qabarıq bir surətdə nəzərə çatdırılmışdır.

*Yaxud: Nehatiye dora me,
Welat bu gore me.
Werin de lo birano,
Li ku maye zora me?*

Sətri tərcüməsi:

*Bizim növbəmiz gəlməyib,
Vətən bizim gorumuz olub.
Gəlin böyüklər-qardaşlar,
Bizim zorumuz harda qalıb?*

Bəli, xalq dərindən hiss edir ki, onun azadlığa çıxmaq növbəsi hələ gəlməmişdir. Zalımların əlindən doğma vətən el-oba üçün gor evinə, məzarlığa çevrilmişdir. Elin dərdi belə acı kədərlə xatırladılsa da, biz bayatıda ümitsizlik ideyası görmürük. Əksinə, burada azadlığa çıxmaq üçün bir hay-haray, bir çağırış nidası eşidirik. Axırıncı iki misrada

açıq-aydın qüvvələri səfərbər edib, düşməndən qisas almaq ümidinin yolu göstərilir.

Bu yol xalqın əlbirliyidir. Bu yolu baş verən bir çox hadisələr də sübuta yetirmişdir.

*Kengé yék bün eşiran,
Neyar rijand hesiran,
Naha mîrê kurmancan,
Girtine ji pêsiran.*

Sətri tərcüməsi:

*Nə vaxt tayfalar bir oldu,
Düşmən gözyaşı tökdü.
İndi kürd əmirlərinin,
Yaxasından tutublar.*

Xalq yaradıcılığının tövhəsi olan bu bayatını tarixə müraciət edib şərh etsək monoqrafiyalara sığınmayan əsərlər yazmaq olar. Yüzlərlə xalq üsyanlarından misallar gətirmək olar ki, həqiqətən də el obanın əlbir olduğu döyüşlərdə düşmənin dizi bükülmüş, o kürd qılıncının qarşısında acı göz

"Kilamên mēranî" /"Qəhrəmanlıq nəğmələri"/, "Kilamên govendê" /"Yallı nəğmələri"/, "Kilamên keçikan" /"Qızlar və yaxud məhəbbət nəğmələri"/, "Kilamên şinê" /Ağılar/ kimi nəğmə və mahnılar ən geniş yayılmış janrlardır. Bütün bunlarla yanaşı kürd folklorunda "Dilok" /"Bayatılar"/ xüsusi yer tutur.

Qəhrəmanlıq nəğmələri at belində igidlik, cəngavərlik göstərən qəhrəmanların real həyatından bəhs edir. Onların yenilməz vətənpərvərlik ruhu gözəl şer dili ilə tərənnüm olunur. Bu mahnılarda yadelli zülmkarlara, yerli hakimlərə, qəbilə-tayfa arasındakı ziddiyyətlərin törətdiyi müsibətlərə qarşı xalqın etiraz və qəzəbi yaşamaqdadır. Məsələn, "Hamê Mûsê" qəhrəmanlıq mahnısına nəzər salaq:

*Delî delê, delî delê...
Siba me sibake şirîne,
Êla Beraza êleke rengîne,
Dike nîvê şevê li me dike qirîne.
Hamê Mûsê bire gire-girê Beraza
Konê reşî erebîda rûniştine,
Ber palê wan balgê tûkîne,
Îşev êvarda şewreke giran danîne.*

Sətri tərcüməsi:

*Ey, ey, ey, ey, ey...
Səher üzümüzə xoşbəxtlik ilə açıldı.
Beraz eli igid eldi, zəngin eldi...
Axşam keçir... gecəyarı xoruz banlayır,
Beraz elinin ağsaqqalı Hame Musedir
Bir dəstə igid oğullarla alaçıqda hələ söhbətləşir.*

Qara ərəb çadırında oturublar.

Onlar tük balıncılara dirsəkləniblər.

Bu gecə axşamdan mühüm məsləhətləşmə aparırlar.

Yüz yetmiş misradan ibarət bu nəğmədə Beraz elinin adət-ənənəsindən, qəbilə başçısının qəhrəmanlığından, onun atının yəhər-busatından, geyimindən, silah növlərindən və tayfalar arasındakı vuruşmalardan danışılır.

Yeri gəlmişkən qeyd etmək lazımdır ki, bir çox belə nəğmələrin tarixi hadisələrlə yaxından səsləndiyini nəzərdən qaçıрмаq olmaz. Beraz eli haqqında Şərəfxan Bitlisinin "Şərəf-namə" əsərində də danışılır.⁶

Ümumiyyətlə, Şərəfxan Bitlisinin "Şərəf-namə" kitabından aydın olur ki, XVI əsrin axırına kimi yaranan kürd dastanlarında və qəhrəmanlıq nəğmələrində adları çəkilən yer adları, bəzi qəhrəman adları və hadisələr heç də təxəyyül nəticəsində yaradılmamışdır. Çünki Şərqi və əsasən Kürdüstanın tarixi olan "Şərəfnamə" kitabında şərh olunan tarixi hadisələrlə kürd dastanlarında söylənilən əhvalatların bir çoxu biri-birinə uyğun gəlir, biri-birini tamamlayır.

"Şərəf-namə" kitabında /1967-ci il. Moskva, rus dilində/ adı çəkilən "Həsənkef", Cəzirə, Botan, Həkəri, Diyarbəkir, Ərdəlan və üsyanlar baş vermiş başqa yer adları kürd dastanlarında da vardır. Bu o deməkdir ki, xalq öz tarixini dastanlarda yaşatmağa çalışmış və yadda qalan olsun deyər, ona folklor cilası çəkmişdir.

Kürdlər arasında ən geniş yayılan "Kilamên govendê" adlanan yallı mahnılarıdır.

(Ardı var)

1905-06-cı illərdə erməni-müsəlman davasında kürd xalqının rolu

Əvvəli ötən saylarımızda

Bu qovğa qalxarkən müsəlman bazarında olan erməni sövdəgər və sənətkarları qorxuya düşüb dükənləri bağladılar. Onların bəzisi dükənlərin içərisində gizləndilər, bəziləri isə müsəlmanların evlərinə pənah gətirdilər. Müsəlmanlar onlara pənah gətirən erməniləri hörmətlə qarşılayaraq evlərində gizlədib mühafizə etdilər. Elə ki, gecə oldu, bazar darğası (polisi) İsmayıl bəy müsəlman bazarındakı dükənlərdə gizlənməmiş erməniləri ordan çıxarıb, dükənləri bağladı, onları isə evlərinə aparıb orda saxladı. Beləliklə, müsəlmanlar dəstələrə bölündükdən sonra əllərində silah nəre çəkə-çəkə erməni məhəllələrinə tərəf üz qoydular.

Otuz ildən bəri ermənilər tedarük etdikləri və evlərdə, məxfi yerlərdə, qəbiristanlıqda, kilsələrdə, qayalıqlarda gizlətdikləri müxtəlif növ silahları bu gün aşkara çıxararaq müsəlmanlara tərəf yönəlmişdilər. Həmin silahlara sarıaraq müxtəlif səngərlərdən, evlərin pəncərələrindən və gizli yerlərdən küçə ilə gəlib-gedən, evlərin balkonlarında dayanan və görünən böyük-küçüyü gülləyə tuturdular.

Erməni məhəlləsi şəhərin hündür yerində olduğundan və müsəlman məhəllələri aşağı yerində yerləşdiyindən onların mövqeyi daha əlverişli idi.

ƏLAVƏ: Şuşakəndin və Keşiş kəndinin erməniləri müsəlman məhəllələrinin müqabilində Topxana deyilən yerdə səngərlər tərtib etmişdilər. Odur ki, ermənilər həmin kəndlərdən gəlib bu səngərlərdən də müsəlmanları atəşə tuturdular. Bütün bu hazırlığa baxmayaraq, Allah-təalanın köməyi ilə heç bir iş görə bilmədilər.

Müsəlmanlar da bir neçə yerdə səngərlər tərtib etmişdilər. Birinci səngər Vəzirzadələrin evinin qabağında, ikinci səngər isə Həsən Qaraşirzadənin evinin içində və baş tərəfində idi. Bu səngərləri tərtib edən və onların başçısı Abbas bəy Talıb bəy oğlu idi. Üçüncü səngər isə Məşədi Kərimin və erməni Xaçatur oğlunun evləri idi. Bu səngərləri yaradan və onların rəhbəri bizim Mir İbrahim Ağamirzadə idi. Dördüncü səngər isə Ağadədəlidə idi. Onun da böyüyü və rəhbəri Əfrasiyab Hacı Əzim oğlu idi. Beşinci səngər Təzə məhəllədə yerləşirdi. Onun rəhbəri isə Məşədi Abış Bəylər bəy oğlu idi. Altıncı səngər isə mərhümə Gövhər ağanın evi və həyəti idi. Bu səngərin rəhbəri və istiqamətvericisi cənab Axund Molla Şükür idi.

Şəhərin əyanları və nüçəbələri şəhər sakinlərini, cavanları və igidləri müdafiyyə qaldıraraq

səngərlərə göndərdilər. Özləri də tez-tez gəlib səngərlərə baş çəkib gedirdilər. Xüsusən cənab Nəcəfqu-

Mir Möhsün Nəvvab

lu ağa, cənab Şeyx Hüseyin və cənab Axund Molla Qasım tez-tez bütün səngərlərə baş çəkib, xalq cəsərlə müdafiə olunmağa ruhlandırırtdılar. Molla Qasım paltarını dəyişərək döyüşçü libası geyinmiş halda, tüfəng çiyində dəstə-dəstə Qala və Çöl cavanlarını götürüb «Ya Əli!» nəresi çəkə-çəkə səngərləri gəzir, döyüşçüləri ruhlandırmaq üçün heyretəmiz sözlər və şüarlar deyirdilər. Ermənilər hündür evlərdən və səngərlərdən müsəlman binalarını və küçələrini gülləbaran edir, xalqın gediş-gəlişinə mane olurdular.

Müsəlman tərəfdən isə İran konsulunun müavini Ağa Məmmədçəfər də cavanlarla məscidlərin minarələrinə çıxıb gözə görünən erməni quldurlarını güllə ilə vurub həyatlarını kəsirdilər.

Davanın ilk günü müsəlmanlar səngərlərdən güllə atmaqla erməniləri məşğul etdilər. Müsəlman səngərlərinin yaxınlığındakı erməni evlərinin bir parasının sakinləri qaçmış, bir parası isə darvazaları bağlayıb içəridə gizlənməmişdilər. Müsəlmanlar səngərlərinin qarşısında olan həmin evlərin divarlarını linglə deşib içəri daxil olub, od vurub yandırdılar. Od vurulmuş evlərin hamısını alov bürüdü. Ərşə qalxan alov ətraf kəndlərdən və qayalardan görünürdü. İkinci gün ermənilərin evlərini yandıraraq onları geri oturtdular. Üçüncü gün ikinci və üçüncü səngərin igidləri Xoca Söhrab kilsəsi adlanan Böyük kilsəyə çatdılar. Evlərə düşmüş yanğın artıq gəlib Təzə kilsənin ətrafına çatmışdı. Ermənilər ordan da geri çəkildilər.

Dördüncü səngərin cavanları isə gəlib Cəmşid bəyin evinə çatdılar.

Bir para adam Cəmşid bəyin və Bəhram bəyin evlərinin yandırılmasını məsləhət görmədilər. Çünki Şahnəzərovlar həmişə müsəlmanların dostu olublar. Buna görə də onlara hörmət əlaməti olaraq evləri yandırılmasın. Lakin qabaqcadan qərara alınmışdı ki, hansı evdən müsəlmanların üzərinə güllə atıldı, o ev mütləq tar-mar edilməlidir. Cəmşid bəyin evinin balkonundan isə iki minə qədər güllə atılıb. Bu güllələrdən bir neçəsi uşaqlara dəyib yaralayıb. Yüz güllədən artıq isə məscidin taxtapuşuna, minarələrinə dəyib deşibdi. Bundan başqa bizim hörmətli seyidimiz Mir Möhsün Ağanın hücrəsinin pəncərəsinə on iki güllə vurulub deşik-deşik edilmişdi. Amma yenə hörmət əlaməti olaraq evi yandırmayıb getdilər. O evin ətrafında qəbiristanadək od vurdular. Külək vasitəsilə ətraf evlərdən Cəmşid bəyin evinə də od düşüb yandı. Bəhram bəy və Qriqor bəyin evləri də alovların cənginə keçdi.

Cavanlar evlərə od vurduqdan sonra qəbiristanlıqdan keçib yaxınlıqda yerləşən bir erməni fahişəxanasına çatdılar. Fahişəxananın darvazasını sındırıb evə on yerdən od vurdular. Orada olan erməni fahişələrinin bir neçəsi öldü, bir neçəsi isə bayıra qaçaraq müsəl-

man döyüşçülərinin ayağına sərilərək aman istədilər. Döyüşçülər onları bağışladılar.

Üçüncü gün hər bir müsəlman kəndindən yeddi yüzə yaxın atlı və piyada köməyə gəldi. Onlar səngərlərə paylanaraq döyüşü davam etdirdilər. Bu davadan əvvəl erməni tayfası məktəb tikdirirdi. Həmin binanın tikintisində on səkkiz nəfər

İran müsəlmanlarından fəhləlik edirdi. Dava başlayan kimi bina sahibi onları bir evə dolduraraq heç yana çıxmamalarını tapşırırdı və bildirdi ki, əks təqdirdə ermənilər onları görsələr, hamısını öldürəcəklər, sonra vaxt tapıb sizi yola salarıq. Onlar da bu erməninin sözüne inanıb o evdə gözləməli olurlar. İranlı fəhlələrdən biri erməninin sözüne inanmayıb nə yollasa sonradan qaçıb canını qurtarıb. Ev sahibi isə axşam ermənilərə xəbər verib onlarla birlikdə İran fəhlələri gizlənən evə gəlirlər. Qələmlə yazılması qeyri-mümkün olan erməni vəhşiliyi nəticəsində orada olan 17 nəfər İran fəhləsi böyük zülm və işgəncə ilə öldürülür. Ermənilər onların başına mismar çalaraq əzdiyədən sonra cəsədlərini bir dərəyə ataraq üstlərini peyinlə basdırmışlar.

Müsəlmanlar əhvalatdan xəbərdar olduqdan sonra gedib onların cəsədlərini çıxarıb gətirirlər. Onların bəzilərinin cəsədləri parça-parça olduğundan təyemmüm (təmizləyib) edib o birilərinə qüsul verib kəfəne tutdular və hörmətlə Cıdır düzündə dəfn etdilər.

Qalaya kənd yerlərindən köməyə gəlmiş atlılar dalbadal şəhərə daxil olduqdan sonra dəstə-dəstə olub səngərlərə və keçidlərə doluşdular. Bir azdan sonra «Ya Əli!» nəresi çəkib hücumə keçdilər. Onlar erməniləri geri oturdub evlərinə və dükənlərinə od vurub yandırdılar. Hər hansı erməni qaraltısı görürdülərsə, gülləbaran edirdilər. Ermənilər get-gedə geri çəkilir, müsəlmanlar isə qələbə ilə irəliləyirdilər. Həmin gün səs-küy, çığırtı və «Ya Əli!» sədələri, tüfənglərin gurultusu və ermənilərin qışqırtısı yeri-göyü lərzəyə gətirirdi. Yanan evin və dükənlərin alovu və tüstüsü kəhkəşana yetişmişdi. Həmin günün gecəsi yanan evlərin işığına neçə mil məsafədə kağız yazıb-oxumaq mümkün idi. Vəzirzadələrin evlərinin qabaq səmtinə od vura-vura gedirdilər. İki yolun ortasında bir ev var idi. Müsəlmanlar ona da od vurmaq istəyərkən bir nəfər evdən çıxıb onların yanına gəldi və iztirabla cavanlardan xahiş etdi ki, Allah xatirinə bu evi yandırmayın! Çünki mən bu evi icarəyə götürmüşəm və külfətim hal-hazırda burada yaşayır, bütün mal-dövlətim bu evdədir. Cavanlar həmin müsəlman kişisinin dediklərindən sonra buyurdular ki, bütün evlərdən çox bu evi odlamaq fikrində idik. Çünki bir erməni bu evin altında şirəxana (tiryək çəkilən yer) dükanı düzəltdi.

Ardı var

Şəhəri hazırladı: Tahir Süleyman

Peyama Serok Barzanî ya bi helkefta cejna Remezana Pîroz

Bi navê xwedayê mezin û dilovan

Bi helkefta hatina cejna Remezana pîroz ve germtirîn pîrozbahiyê pêşkêşî misilmanên Kurdistan û Iraq û hemû cîhanê dikim. Pîrozbahiya cejna Remezane li malbatên serbilindên şehîdan û Pêşmergeyên qehreman û hemû welatîyên Kurdistanê dikim.

Li vê helkefta pîroz da hêviya ewe dixwazim xwedayê mezin rojî û îbadetê hemû misilmanan qebûl kiribê û ev cejin bibê sedema dawî hatina nexweşî û êşan û vejerana aramî û aştiyê ji bo hemû mirovayetiye.

Hêviya xêr û xweşî û tendirustiyê ji bo hemû aliyek dixwazim.

Mesûd Barzanî, 30 Remezana 1443 yê Koçî. 01.05.2022 yê Zayînî

Qubad Talebanî spasiya hêzên ewlehiyê kir

Piştî destgîrkirina tawanbarê ku malbata xwe jinavbiriye bi biryarê Qubad Talebanî

hatibû destgîrkin, Qubad Talebanî destxweşî û spasiya hêzên ewlekariyê kir. Her weha piştî destgîrkirina tawanbarê Çemçemalê, cîgirê serokê hikûmeta Herêma Kurdistanê Qubad Talebanî stayîşa rola hêzên ewlehiyê kir ku dikanîn di demeke kurt de tawanbarê ku malbata xwe komkujikiye destgîr bikin û spz da ku wê sizaya wî li gorî yasayê be.

PUKmedia

Li Kerkûkê di navbera artêşa Iraqê û Pêşmerge de ji bo demekê alozî çêbû

Li gorî zanyariyên çavkaniyên ji herêma, îro 3yê Gulanê li sînorê parêzgeha Kerkûkê di navbera hejmarek Pêşmerge û artêşa Iraqê de alozî çêbû û 6 Pêşmerge ji bo demekê hatin girtin. Hat zanîn ku bûyer îro danê sibehê li xala kontrolê ya Gelî Simayil Beg a artêşa Iraqê ya sînorê nehiyeya Şiwan a parêzgeha Kerkûkê çrû daye û 6 Pêşmergeyên Fewca 2 a Lîwaya 6 a Wezareta Pêşmerge ji aliya hêzên Iraqê yê xala kontrolê ve hatine girtin. Li gorî zanyariyan erkê wan Pêşmergeyan sînorê nehiyeya Şiwan e û mala wan li devera Raperînê ye ku dema vejerê li xala kontrolê hatine rawestandî û lêpirsîn bo wan hatiye kirin.

Hat diyar kirin ku Pêşmergeyan xwe daye naskirin û ji hêzên Iraqî re gotine ew Pêşmerge ne û di erkê xwe de bûne, lê dîsa jî hêzên Iraqê ew girtine. Piştî hêzeke Pêşmerge ketiye tevgerê û hişyarî dane artêşa Iraqê ji bo ew pêşmerge werin berdan û piştî çend demjimêran jî bi navbeynkariya Şaxa Kerkûkê ya YNKê û hêzên emnî yê deverê hatine berdan.

PeyamaKurd

KOMELA KESKESORÊ

Bi kurtayî derheqa komela kurdaye li ser nave "Keskesorê" ku Urisetê perwelatê Krasnadare hatîye damezirandinê û serwêryê ji 1992-ê salêda hetanî roja îro Dursunê Têmirê Evêş Balayêv lê dike.

Me li komelêda xebateke pir girîng û berbiçav kirîye. Birêz Dursunê Têmir boy xebata xwene baş eva çend cara ez bijartine çawa jibartine şewirmendê qubernatorê perwelatê Krasnadare para netewatîyê û olî. Wan şerên ku sere ermenîya û ecema destpêkir nêzînkaya 25-hezar kurdên musulman ji Ermenîstanê koçber bun berênxwe dane Urisetê û Komarên Asîya Navîn. Azerbaycanê. Nezanya zimanê rusî pir dijwarî pêşda anî, li navbera rusa û kurda. Kazakê perwelatê Krasnadare gellek neheqî kurdara dikirin, li gelara rê nedîçûn. Kazak dixwastin gelê mihacirê hatine vira disa ji cî û warên-wana raqetînin û zorê bikin herne komareke cûda. Ewê yekê nenihêre emekê me kurda jî pir mezin bû. Li ewî şerî pêşberî nêmsê faşîstda mejî xwîna xwe rêtdîye boy paqîşkirina axa xwe ji wan faşîstên xûnxûer. Boy harîkarîyê bidine gellê xwe. Me Krasnadare da ev komela çanda Keskesorê vekir, bona parastina gellê xwe kurda. Me çanda kurdada etf edetê gelê xwe nîşanî 126- netewa perwelatê Krasnadare dijîn kir. Me têlêvîziyonê Krasnadare da çend cara 45-demjimêr klam

û me belavdikire nava cimeetê. Xêncî wê me festîfal û konsera derbas dikir û pir mevana ji per welatê Krasnadare dewat dikir û herê carê hezar, hezar bîsed meriv beşdar dibun. Roja îro em bextewarin ku, cîwanên kurdên me xwandina bilindda dixwînin û digêhjine merteba bilind û kar û xebatên başda kar duşuxlin. Bi teşkîldarîya endamên komeleyê kurdên me bune dîpûtat, serkarê tendurustîyê, muhendîs, rêvevîrê gûnda, serkarê karxanê mezin, ulumdarê zanîstîya bilind derketine. Boy xebata meye baş me gelle cara nama spasdariyê ji alîya seroktaya Gubernatora û ji alîyê serkarê Wezîrê Çanda Krasnadare wergirtîye. Ez çawa serogê Komela „Keskesor„-ê çawa helbestvan, dixwazim helbesteke xwe bi zimanê kurdî rewayî gellê xwe bikim. Ez bawarim rojnama „Dîplomata Kurd„, wê vê helbestamin biweşîne û temamiya xwendevanê rojnamê wê bixwînin û binirxînin.

Ez silavên xwe dişînim hemû kurdên meye mîrxas, welatparêz û serhildarara ku belavî topa cîhanê bune û hîvîya Kurdistanê Azad û Serbixwenêne.

ROJNAMA "DİPLOMATA KURD"

Rewayî Xûdan Îmtîyaz û Sernivîsarê rojnama "DİPLOMATA KÛRD" Tahir Silêman dikim.

Rojnama „Dîplomat..-ê weşandin dijmin qut kir Lê Tahirê Silêman neyar xema wûr barkir Bi serfînyazîyêva li wana qirik zakir Neheqî da rûyê wan weşandin dûbare kir

Rojnama „Dîplomat..-ê Tahir rupelek vekir Dîroka Kûrdistanê perçe perçe cî war kir Bona xwandevanê me hûr gilî şirove kir Li kurdênme cîhanê çar zimana rewa kir

Ne şêkrandin derdara Tahir gel mîlîyon rakir Hêrsa xwe wîya werkir şermezarî wan barkir Pêwîste ez binvîsim hember kurda bûn kafir Xwîna bêwa hilşandin, neheq barandin hêsir

Çar perçê Kurdistanê tev şervana te gav kir Fêrîziya te dijmin dît, qametê xwe wan xar kir Te çewa dît sengera kek Berzanîyê nemir? Sîmvola azadarîyê ew ala kû bilind kir!

Rupelê rojnamêda dîroka me kevn lêkir Selaheddîn Eyyubî û şerêwî bîr nekir Wîya çawa bi rûh can dîne Îslâm xayîkir Dewleta Misîrêda wûya padşatî lêkir

Mam Celal Telebanî ku Tahir pêşwazî kir Got, eskerê Amrîka ji Îraqê me derkir Birakujîya nav gela bi rumet me rakir Rojnama „Dîplomat..-ê elametî belakir

Wî got kek Mesud Berzanî dine kurdê me nas kir Derd kullê hezar sala serfînyazî we qeç kir Elamke serbest dewlet ser vê axa rizgar kir Wî caw da hê newexte hinekî bikin sebr

Ewladê mexlûqetîyê, Tahir li gel hewar kir Qot nebîne kole, bîndest gere-lalji bi zar kir Xayînetî hiz nekir, kê piştî me xençer kir Ajanê piş perdêda ser pusîya wana vekir

Dûrsin qot; „ Tahir pir pir ber neheqîyê debar kir Bi şeref şîrê wî mêt herd dayika helal kir Xwîna xurî bê şerefî, pajda ku ewa nezvir Rojnama „Dîplomatê„, bi her mecala xurt kir **Dursunê Têmir Balayêv**

KÛRD xalqî mûbarîz vê qahêrman xalqîdr. Hevdar Öliyyev

DİPLOMAT

№ 16 (480) 24 - 30 Aprel, Nisam sal. il 2022 **Haftelîk İctimai-siyasi qazet** Qismetî: 40 qepik
 Ji meha şubatê sala 2003-a tê weşandin **Rojnama heftename civakî û siyasî** Hîjayet: 40 qepik

û govendên kurda nîşan kirin. Xêncî wê yekê, dîdemê leşa xûrekê milletada xurekê me kurda çend cara cîhê yekê girtin. Li komelêda me destûra berdana rojnama „Kurdkîyê vîstî„,(Elametîyê Kurda) stend û bi zimanê kurdî û rûsî bi sernivîsarê rojnamê Dursinê Têmir hat weşandin. Ew rojname nava cimeetê belaş dihate belavkirinê. Ewê yekê tevgirêdanê me û 126 netewa mayînvaya helaqetîya me şidand. Me Ünîversîtetê Kûbanêda para zimanê kurdî da vekirinê, lê miqabînin me nikaribû 30 xwandevan peydakin wekî navda bixwînin. Ew para kurdayetîyê careke din hate girêdanê. Me helbestên zimanê kurdî nivîsîn û welgerande zimanê rusî û kovar rojnamên Krasnadare da dihatin weşandinê

Serokê Herêma Kurdistanê bang li hikûmeta Iraqê kir pêşiya êrişên mûşekî bigire

Serokê Herêma Kurdistanê Nêçîrvan Barzanî daxuyaniyek derbarê êrişa mûşekî ya li ser navçeya Xebatê ya li parêzgeha Hewlêrê de

Nêçîrvan Barzanî di daxuyaniyekê de ragihand: "Ez êrişa mûşekî ya duhî êvarê sînorên navçeya Xebatê kiriye armanc bi tundî şermezar dikim û daxwaz ji aliyên pêwendîdarên Hikûmeta Federal a Iraqê dikim ku ji bo dîtina encamderên vê êrişê û sepandina cezayên yasayî li ser wan kar bikin."

Serokê Herêma Kurdistanê tekez dike: "Tenê şermezarkirina van êrişan bi kêr nayê, ji ber ku dubarekirina wan metirsiyeye cidî ye û ewlehî û aramiyê dixê metirsiyê. Hikûmeta Iraqê Federal berpîrs e ku bi lez û di piratîkê de pêşiya van êrişan bigire û bi hevahengî ligel dezgehên pêwendîdar yê Hikûmeta Herêma Kurdistanê kar bike, ji bo rêgirtin li dubarenebûna van êrişan." **BasNews**

Serokwezîrê Iraqê ligel Serok Barzanî axivî

Serokwezîrê Iraqê Mistefa Kazimî bi rêya telefonê ligel Serok Mesûd Barzanî axivî.

Di vê peywendiya telefoniyê da Serokwezîrê Iraqê pîrozbahiya cejna Remezanê li Serok Barzanî kir û hêviya aramî û xêr û xweşiyê ji bo gelê Kurdistanê û birayetiya di navbera hemû gelên Iraqê xwest.

Her di vê peywendiyê da pêşatên dawî yê emnî û mûşekbarankirina yek ji palawgehên qezaya xebatê ji aliyê çekdarên terorîstan guftûgo kir û Serokwezîrê Iraqê tekez li wê yekê kir ku hêzên emniyên Iraqê encamderên wan tawanana digihînin bi sizayên xwe û ewe jî xisterû ku encamdana dest-dirêjî û tawanên bi vî awayî îradeya Hikûmeta Iraqê ya ji bo sepandina qanun û şikestdana terorê û tawankariyê bihêztir dike. **KDP.info**

Serokwezîr Mesrûr Barzanî ji ber cejna Remezanê peyamek belav kir

Serokwezîrê Herêma Kurdistanê Mesrûr Barzanî bi boneya hatina Cejna Remezanê peyameke pîrozbahiyê belav kir.

Îro roja dawî ya meha Remezanê ye û sibê cejna Remezanê ye. Serokwezîr Mesrûr Barzanî bi vê helkeftê peyamek belav kir. Peyama wî wiha ye:

Bi boneya hatina Cejna Remezana pîroz, ez pîrozbahiyên herî germ li misilmanên Kurdistan, Iraq û cîhanê dikim, bi taybetî Pêşmergeyên qehreman û hêzên asayîşa navxwe û keskûkar û malbatên serbilind ên şehîd û enfalkiriyên. Ez hêvîdar im rojên cejnê bi xweşî û şadî derbas bikin. Ez hêvî dikim ev cejn bibê havênê xêr û xweşî û tebahiya gelê Kurdistanê û seqamgîrbûna aştî û aramiya li Iraq û navçeyê.

Cejna we pîroz be û Xwedayê mezin Kurdistanê biparêze.

Mesrûr Barzanî, Serokwezîrê Herêma Kurdistanê

Fûze avêtin navçeya Xebat a Hewlêr

Hejmerek fûze li sînorê navçeya Xebat a Hewlêrê ketin. Hat diyarkirin ku ti windahiyên canî çênebûne. Roja 1ê Gulana 2022an dengê çend fûzeyên li sînorê navçeya Xebat a Hewlêrê hatin bihîstin. Parêzgarê Hewlêrê Umîd Xoşnaw ji Tora Medyayî ya Rûdawê re ragihand, "Fûze çend heb bûn û li sînorê navçeya Rizgarî û navçeya Xebatê ketine xwarê, ti zîyanên canî çê nebûne."

Hêzên Dijî Teror a Kurdistanê ragihand, "6 fûze li nêzî Zêya Badînan a navçeya Xebatê ketine xwarê." Hêzên Dijî Teror a Kurdistanê her wiha got, "Ji ber fûzan ti windahî û jî ziyaneke madî çênebûye. Fûze ji nahyeya Bertileyaya Hemdaniye ya parêzgeha Neynewayê hatine avêtin. **rojvakurd.com**

34 salvegera bombebarana Goptepe û Esker bi çekên kîmyawî

Îro Sêşemê 03.05.2022ê 34emîn salvegera bombebarankirina herêmên Koptepa û Esker ên navçeya Axcilarê bi çekên qedexekirî yê kîmyawî ye. Di 3-5-2021'an de Rêjîma Baas Goptepe û Esker bi çekê kîmyawî bombebaran kir, di encamê de bi dehan sivîl di nav de jin û zarok şehîd ketin, mîlet neçar man û berê xwe dabûn şikeftan da ku xwe ji mirinê biparêzin û di 4 meha 5 heman salê de di rêjîmê de bejahiyê re jî êrişî navçeyê kirin û rûxand û şehîd di gorên bi komî de veşartin. hijmara ku çarenivîsên xwe ne diyar 1680 kes bûn.

Qonaxên enfalan:

Heşt qonaxên Enfalê:

*Enfal Yekem: Navçeya Silêmaniyê, ji 23ê Sibatê heta 19ê Adara 1988an de vera (Sergelo) dorpêç kir.

* Enfal duyem: Qerdex, Baziyân û Derbendixan ji 22ê Adarê heta 1ê Nîsanê.

Enfala sêyemîn: Germiyan, Kelar, Bawnur, Kîfrî, Douz, Senkew, Kader Kerem, di 20ê nîsana heman

heftem: derdora Şeqlawe û derdora 15ê Gulanê heta 26ê Tebaxê.

Enfala heştam: qonaxa dawî,

salê de.

* Enfala çarem: di nav sînorên deşta (Zêy Biçok) de, yanî de vera Koye, Teq Teq, Axcilar û Newşwan, ji 3ê Gulanê heta 8ê Gulanê.

* Enfala pêncem, şeşem û

Badînan, Amîdî, Akri, Zaxo, Şexan û Duhokê, di 25ê Tebaxê û heta 6ê Îlona heman salê.

silav li rihê şehîd û enfalên rêya rizgar kirina Kurdistanê

PUKmedia taybet

PDK: Pêşwîst e hêzên ne yasayî û qaçaxçî demildest ji Şingalê bîr derxistin

Partiya Demokrat ya Kurdistanê (PDK) ragehand, divê rewşa Şingalê asayî bibê û hêzên ne yasayî û qaçaxçî û milîs ji wir bîr derxistin û Şingal bo xelkê Şingalê were hiştin.

Liqa 17 ya PDKê ku beriya êrişa

û PKK û artêşa Iraqê ku niha muza-yedê dikin, di dema êrişa DAIŞê de, berevanî li Şingalê nekirin tenê pêşmergeyên PDKê xwîna xwe dan û di şerê azadkirina Şingalê de jî tenê pêşmergeyên PDKê bûn ku

navbera xelkê Şingalê de çênebe, ji Şingalê derketin bi şertekî ku xelkê Şingalê bi xwe, xwe birêve bibin lê hikûmeta Iraqê sozên xwe bînpê kir û Şingal da destê çekdarên PKKê û milîsên ne yasayî ku karê wan tenê qaçaxçîti, madeyên hişber û astengkirina vegera awareyan û lîstin bi qedera Şingalê bû. Her kes dizane PDK li ser daxwaza xelkê Şingalê ji Şingalê derket. Çimkî ew hêza ku li Pirdê û Sihêla difina çekdar û milîsan şikand, de difina xirabkar û çekdarên qaçaxçî jî bişkanda. Ji bo PDKê, qedera xelkê Şingalê, vegera awareyan û ewlehiya jiyane bo xelkê mezlûmê Şingalê pêşiya her tiştî ye. Ji xwe xelkê Şingalê vê dizanin û piştevanî dikin. Di hîlbijartinan de jî ev nîşan dan.

PDKê di dawiyê de ragehandiye, divê rewşa Şingalê asayî bibê û hêzên ne yasayî û qaçaxçî û milîs ji wir bîr derxistin. Divê zemîna vegera awareyan were çekirin û Şingal bo xelkê Şingalê bimîne. PDK êdî nikare li hêviya wê bimîne ku xelkê Şingalê di bin tehdîd û awareyî de bi jî û bi qedera wan were lîstin. **BasNews**

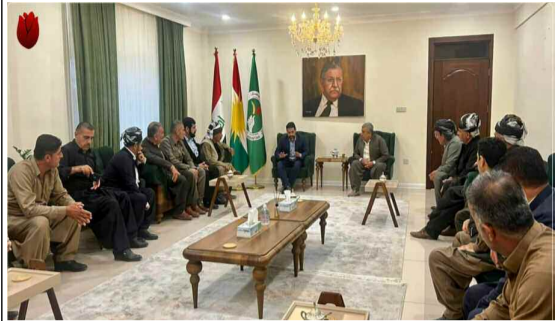
DAIŞê baregeha wê li Şingalê bû, li ser rewşa Şingalê daxuyaniyek belav kir. Di daxuyaniyê de behsa aloziyên niha yê li Şingalê û hebûna çekdarên PKK û Heşda Şeibî li wê deverê hatiye kirin, hatiye gotin, bila her kes bizane hêzên mîna YNK

xwîna xwe dan.

Di daxuyaniya liqa 17 ya PDKê de behsa êriş û şerê Cotmeha 2017 jî hatiye kirin û hatiye gotin, piştî komploya 16 Cotmeha 2017 jî, pêşmergeyên PDKê li ser daxwaza xelkê Şingalê û bo ku şer û alozî di

Qubad Talebanî: Em sergirtina sûcdaran qebûl nakin

Cîgirê Serokwezîrê Herêma Kurdistanê Qubad Talebanî li bajarê Çemçemal bi xizmên wan malbatan re ku ji aliyê xezûrê wan û hejmarek mezinên navçeyê ve hatine kuştin, civiya.

Di hevdiîtinê de Qubad Talebanî got ku eger malbatên qurbaniyan lêborîn jî bikin ew kujerê efû nakin û divê sizayê xwe yê adil werbigirin. û serxweşî li serê malbatê bi tevahî kir û piştrast kir ku dosya bi destê wî de ye û wê tawanbaran size bike. Qubad Talebanî bang li malbatên qurbaniyan kir ku xwebigrin û ji wan re tekez kir ku eger kujer efû bikin jî, ew jî wek Qubad Talebanî wî efû nake û divê cezayê xwe yê rewa werbigire û tekez kir ku ew razî nabe ti alî tawan veşêrin ji ber ku ew jî wê hevkarê suçê wê kuştinê bin.

PUKmedia

Nadiya Murad, ji bo Şingalê bang li civaka navneteweyî kir

Nadiya Murad a ku xwedîya Xelata Aştiyê ya Nobelê ye û Balyoza Niyeta Baş a Neteweyên Yekbûyî ye, li ser

rewşa Şingalê bang li civaka navneteweyî kir. Nadiya Murad di banga xwe de xwest ku rêyên çareseriyê bîn dîtin û sivil bîn parastin.

Çalakvana Kurd a Êzdî Nadiya Murad, li ser rewşa dawî ya li Şingalê û şer û pevçûnên di navbera YBŞ û Artêşa Iraqê de bang li civaka navneteweyî kir. Nadiya Murad di peyama ku belav kir de bal kişand ser koçberbûna dubare ya Kurdên Êzdî. Nadiya Murad got: "Piştî çend salan a koçberiyê, ji ber şer û pevçûnên çekdarî yê nîha li Şingalê diqewimîn, awareyên vê dawiyê careke din neçar dimînin ku malên xwe biterikînin. Ez bang li civaka navdewletî dikim ku destwerdanê bike û bi Hikûmeta Iraqê re kar bike da ku kêşeyên ewlehiyê werin çareser kirin û sivil werin parastin."

PeyamaKurd

Brîtanya êrişî mûşekî ya li ser parêzgeha Hewlêrê şermezar kir

Konsulê Giştî yê Brîtanya li Hewlêrê David Hunt li hejmara xwe tora civakî "Twitter" nivîsî: "Êrişî şeva borî ya li ser parzûngeha petrolê ya Kawergoskê li parêzgeha Hewlêrê, karekî bêaqil û nerewa bû. Ez vê yekê bi tundî şermezar dikim. Tu hincet ji bo

tundûtûjîyê wiha nîne." Li gorî daxuyaniya Encûmena Asayîşa Herêma Kurdistanê, şeva borî Yekşemê herî kêr 6 mûşek li navçeya Xebatê ya girêdayî parêzgeha Hewlêrê ketin. Mûşek ji nahiya Bartela ya navçeya El-Hemdaniye ya li parêzgeha Neynewayê ve hatin avêtin.

Navçeya El-Hemdaniye niha di bin kontrola Hêzên Heşda Şeibî de ye.

Encûmena Asayîşa Herêma Kurdistanê di daxuyaniyê de got: "Em bang li Serokwezîrê Iraqê û Hikûmeta Federalê dikin ku herêma biyê cih û penageha êrişên li ser Herêma Kurdistanê ji terorîstan û çeteyan paqij bikin û aştî û aramiyê pêk bînin." rojevakurd.com

Serokwezîr Mesrûr Barzanî li ser êrişî mûşekî ya Xebatê peyamek belav kir

Serokwezîrê Herêma Kurdistanê Mesrûr Barzanî li ser êrişî mûşekî ya şeva borî ya li sînorê navçeya Xebat, peyamek belav kir û ragihand: "Ez ji birêz Serokwezîrê Federal daxwaz dikim, pêngava pêwîst û pratîk were avêtin."

Serokwezîr Mesrûr Barzanî li ser êrişî mûşekî ya şeva borî li ser devera Xebat ya Hewlêrê peyamek belav kir. Peyama Serokwezîr Mesrûr Barzanî wiha ye:

Êrişî mûşekî ya şeva borî ya bi ser sînorê navçeya Xebatê de, ez bi awayê herî tund şermezar dikim.

Ez ji birêz Serokwezîrê Federal daxwaz dikim, pêngava pêwîst û pratîk were avêtin ji bo sîzadana grûpên têkder ên ji yasayan derçûne û ji bo pêkanîna lijneyê hevbeş bo

cibicîkirina rêkarên pêwîst li ser kontrolkirina wan deverên ku bûne gef li ser seqamgîrî û asayîşa Herêma Kurdistanê û Iraqê. Ev êriş, êdî nabe

berdewam bin û divê helwesta cidî hebe û ji bo bidawîbûna van dest-dirêjiyan rêkarên pratîk werin pêkanîn.

BasNews

Qetliyama Dêrsimê Nayê Ji Bîr Kirin

'Bîrya qetliya Dersimê, di 4'ê Gulana 1937'an de ji aliyê Lijneya Wezîran ve li Meclisa Tirkîyeyê hate dayîn, ku îro 85'e mîn salvegera qetliyama ku wek Komkujiya Dêrsimê derbasî dîrokê bû.

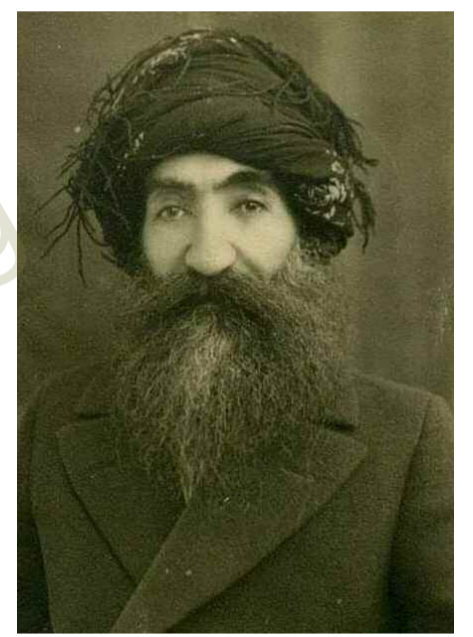
Li gorî daxuyaniyên fermî 16 hezar kes li gorî daxuyaniyên gelê Dêrsimê û 70 hezar kes ku piraniya wan kal, jin û zarok bûn. Li gund, şikeft û çeman hatine qetilkirin; Bi gulebarankirin, şewitandin, bikaranîna gaza kîmyewî, hatin kuştin.

Komkujiya Dêrsimê yek ji komkujiyên di dîroka komara tirkîyê ye. Ew yeka birînek kûr êşek mezin di nav Kurdan de çê kir. Tevî ku 85 sal di serda derbas bûbe jî, ewkî îro bûbe ku di serpehatiya her malek Dersimî de qal kirin, ne mumkûne ku ew dir-

Elewî ne. Erdnîgarîya Dersimê çiyayên asê dolên kûr û pir bi şikeftan ve tijî ye. Têkiliyên wan zêde bi dewletê re tune bû û wek otonom dijîn.

Ev yeka Osmaniyan gelek aciz dikir. Dêrsimê wek birînek seretan bi nav dikirin û digotin "Divê ev birîna bê birîn."

Loma plana qetliyama Dêrsimê ji serdema Împaratoriya Osmanî dest pê kiriye, piştî ku Komara Tirkîyê ava bû, siyaseta Osmaniyan ya li ser Dêrsimê doman. Di 25'ê Çileyapêşîn a sala 1935'an de yekemîn rapora rêveberiya parêzgeha Dersimê hatiye amadekirin û di raporê de usa tê gotin: "Operasyona leşkerî di 4'ê Gulana 1937'an de dest pê dike." Piştî vê biryarê bi deh hezaran mirov

jediya bê ji bîr kirin.

Tê zanîn ku Dêrsim, hîn di serdema împaratoriya Osmaniya de jî wek kelemek di çavê wan de be. Xelkê Dersimê him Kurd û him jî ji ola

tên qetilkirin, jin, mêr, zarok, kal, Kurd tî kuştin û şewitandin. Bi deh hezaran mirov tî sergûnkirin, ji xaka xwe tî derxistin.

Bi deh hezaran mirov tî sergûnkirin, ji xaka xwe tî derxistin. Zarokên keç birin li malên serbazan de kirin xizmetkar û li ser xwe qeyitkirin, zarokên kur jî di dibistanê taybet ya dewletê dekirin amûrê politîkayên asimilasyonê.

Seyid Riza yê nemir di 15 mijdar sala 1937'an de li sêdarê didin. Yek

ji şa Kurdan ku nizanin serkirdeyên wan li ku hatine veşartin. Divê dewleta Tirkîyê wek dewlet uzra xwe bi taybet ji Dêrsimîyan û ji gelê Kurdistanê bixwaze. Divê qebra Seyit Riza bê eşkerekirin. Elbet ev yeka Qeliyamê nade ji bîrkirin, lê piçek be jî êşa dilê xelkê aş bike.

Federasyona Komeleyên Kurdistan li Swêd, Qetliya Dêrsimê mehkûm dike û şehîdên Qetliyama Dêrsimê, nemir Seîd Riza û hemû şehîdên Kurdistanê bibîr tîne.

4 Gulan 2022
Federasyona Komeleyên Kurdistan li Swêd

Rûxana rejîmê dest pê kiriye

Serokê Partiya Demokrat ya Kurdistana Îranê (PDK-Î) Mistefa Hîcrî rewşa dawîn ya Îran û Rojhilatê Kurdistanê û hewldan û xebatên nav welat û hevkarîya nav partiyên kurd yê Rojhilat ji bo ÎMPNews'ê nixirand

Serokê Partiya Demokrat ya Kurdistana Îranê (PDK-Î) Mistefa Hîcrî rewşa dawîn ya Îranê, Rojhilatê Kurdistanê û hewldan û xebatên nav welat û hevkarîya nav partiyên kurd yê Rojhilat ji bo ÎMPNews'ê nixirand

Hîcrî di derbarê amargoya Amerîkayê ya ser Îranê de balê dikê ku ev yek derbek e gîran e ku li aboriya lawaz ya Îranê û encama van dorpêçan dibe sedema zêdetirbûna asta bêtariya xelkê, gîranî û jîdestdana Tûmenê Îranê. Li gor Hîcrî, ew rewş dibe sedema nerazîbûna zêdetir ya xelkê Îranê û piroseyê rûxana rejîmê dest pê kiriye.

Hîcrî dibêje; "di dawîya vî piroseyê de ku herîfina rejîmê ye, girêdayî ye bi hatina ser kar ya rêberiyê cihê baweriyê, ku bikare nerazîbûna organîze bike, karibe bibe alternatîv bo Îranê û derve" û didomîne; "mixabin heta niha alternatîveke bi vî rengî pêk nehatiye."

Hîcrî derbarê mudaxelaya rejîma Îranê ya ser Suriyê de balê dikê ku Îran dixwaze li Suriyê xwe bîhêz bike û bikaribe li dijî Îsraîlê pîlanên xwe bi kar bîne. Serokê PDK-Î dibêje; Îran dixwaze bê astengî bi rîya bejahî ve, ji Tehranê bigîje Suriyê û Hizbullah Lubnanê. Li gor Hîcrî, Tehran hewl dide ku Kurdên Rojava nikaribin li ser xaka xwe bibin xwedî deshilat, ji bo vê jî bandoreke zor li ser hikûmeta Suriyê dike.

qeyraneke mezin ya siyasî û aborî de ye. Civak ne murteb e, li gelek deveran protesto hene. Ji layê we wênaya Îranê çawa tê dîtî, dema hûn li Îranê temaşe dikin çî dibînin? Bandora zextên Amerîka li ser rejî-

giranî, jîdestdana Tûmenê Îranê, ku her di heyama şeş mehên borî de, zêdetir ji %50 bûhaya xwe li hemberî Dollarê de ji dest daye. Ew rewşa dibe sedema nerazîbûna zêdetir ya xelkê Îranê û piroseyê rûxana rejîmê dest pê dike. Xala

ye li ser hikûmeta Suriyê, ku alîkariyê zaf ya hikûmeta Beşar Esed kirin, bona vê ku di deshilatê de bimîne.

-Partiya we ji salên 1990'an heta du sal berê got; 'Ji bo li ser Başûrê Kurdistanê zextan neke hûn dest ji xebatên leşkerî berdidin.' Kurdên Rojhilat li nav welat demên dirêj bê serokatiya siyasî ma. Niha jî zextên rejîma Tahranê (wek mînak di dagirkirina Kerkûkê de hêzên îranê rola sereke lîstin) li ser Hewlêrê didome. Aya hesasiyeten we guherîna an jî konjonkturêk din derket meyanê, wê helwesta xwe guhert?

Rast e ku partiya me bi salan bû ku li ber parastina Hikûmeta Herêma Kurdistanê li hemberî pîlanên rejîma Îranê xebata çekdarî ragirtibû, herçend ku rêxistinaxelkê û endam û alîgirên PDK-Î berdewam bû, lê di sala 2016'an de ku me pêşbîniya guherînkariyan di Îranê de kir û ji me re eşkere bû ku rejîma Îranê ber bi qeyran û arîşeyên mezin ve diçe, me xelkê xwe di Rojhilata Kurdistanê organîze kir û bona vê ku xebata çekdarî jî heke hewce bike, bi rê ve bibe, bo piştewaniya ji xebata cemawerî û medenî li bajarên. Di van sê salan de Pêşmergeyên me di nava xelkê de amade bûne û her

dîqewimin?

Rast e di sê salên borî de, çendîn şer û pevçûn di navbera hêzên Pêşmerge û hêzên rejîma Îranê rû dane, sedem ew e ku rejîmê nedikarî tab û tehemul bike, ku Pêşmerge bi çek ve di navxwe ya welat de û di nav xelkê de amade be, lewra êrîş dikin ser Pêşmerge. Heke ew yek nebe, em dixwazin ku Pêşmergeyên me di nava xelkê de karê rêxistinê bikin û piştewanê xebata cemawerî ya wan bin.

-Hevdîtînen di navbera partiyên Rojhilat di çî astî de ne. Du sal in, di nava PDK-Î - HDK û Komeleyan de hewlên yekgirtina hêzên leşkerî hebûn, di vî babetê de çî pêşveçûnek heye?

Me hewleke zaf da, da ku di navbera hizbên opozisyona Kurdî ya Rojhilat navendeke hevkarîyê pêk hat û niha pêwendiyên me bi hev re gellek baş e û karê hevpar jî me bi hev re heye, lê ew hevkarî carê negihîştine vî astê, ku hêzên Pêşmerge yek bigrin, lê hewlên me bo vê armancê jî berdewam dibin û hevdîdar im ku em di vî warî de jî ber bi pêş ve herin.

-Têkiliyên we bi PJAK'ê re di çî astî de ne? Hûn amade ne li dijî rejîmê hevkarî bikin bi

ma Îranê wê çî tesîrî bike? Eger aboriya Îranê xirabtir bibe, mumkin e ku gel bi giştî ser hilde li dijî rejîmê û rejîm birûxe?

Me jêve ye ku kirîza aborî, civakî û siyasî ya Îranê ku encama nêzîk bi 40 salan deshilatdariya hikûmeta Îslamî ye, gihîştîye astekê ku rejîm ne tenê her nikare çareser bike, belku roj bi rojê asta kirîzan zêde dibe. Sedema vî rewşê jî vedigere ser îdeolojiya paşvemayî ya vî rejîmê ku siyaseta, aborî û pîrsên civakî di

dawîyê ya vî piroseyê jî ku herîfîna rejîmê ye, girêdayî ye bi hatina ser kar ya rêberiyê cihê baweriyê, ku bikare nerazîbûna organîze bike, ji aliyekî din ve bikare bibe alternatîveke cihê baweriyê bo navxwe ya Îranê û derve, ku mixabin heta niha alternatîveke bi vî rengî pêk nehatiye.

-Niha bi giştî li nav welat rewşa rejîmê çawa ye? Du salên dawîn de li Kurdistanê jî gelek protesto û çalakî hatin lidarxistin. Herwiha çavê hemû kurdan jî li Rojhilat e. Li gel ew çend zilm, sêdaredan, kuştin û zextên rejîmê, kurdên Îranê wek beşên din ne çalak in. Ev dîtîna rast e? Hege rast be, çima siyaseta Rojhilat têra xwe ne çalak e?

Kurd di Rojhilata Kurdistanê her di destpêkê de li jêr zextê de bûye û hatiye piştguhastin. Xwendin bi zimanê Kurdî di xwendîgehên de qedexê bûye û kultur û dîroka Kurd bi awayekî pîlendarêjkirî berevajî hatiye nivîsandin û nîşandan û asimilasyonê Kurd gellek bi tundî berdewam dike. Hejmareke zaf ji çalakên siyasî ên Kurd hatine îdamkirin, yan jî niha di girtîgehên de ne, lê bi vî halî jî Kurd di Îranê de qet neketiye qedeman û berdewam bona bidestxistina azadiya xwe xebat kiriye. Niha jî Kurdên Rojhilat li ser xebata li dijî rejîma Îranê gellek çalak e. Ew şeweya xebatê jî gellek bi awayê veşartî û nepenî bi rê ve diçe, heta ku eşkere. Jiber ku rejîma Îranê ji vî şeweya xebatê gellek ditirse û gellek bi tundî serkut dike.

-Rejîma Îranê li Suriyê li pey çiyê? Çî tesîrêk Tahranê li ser siyaseta rejîma Şamê ya dijî Kurdên Rojava heye?

Rejîma Îranê dixwaze ku li Suriyê de xwe bîhêz bike û bimîne bona vê ku bikare li dijî Îsraîlê pîlanên xwe bi kar bîne, ji aliyekî din ve jî alîkariyên xwe bi bê astengî ji rîya bejahî ve, ji Tehranê bigihîne Suriyê û li wir jî bigihîne destê Hizbullah Lubnanê. Ji bilî vî yekê bikare rasterast bandorê danê, ku Kurdên Rojava nekarin li ser xaka xwe bibin xwedî deshilat, eva jî bi sedema bandoreke zor ya Îranê

niha jî hejmareke zaf ji Pêşmergeyên bajar mijûl in kar û tekoşîna xwe di nav welat de bi rê ve dibin.

-Partiya we çî pîlan daniye ji bo Rojhilat, xebatên we niha bi çî şeweyî didomin li nav welat de?

Em kar dikin bona pêkanîna Îraneke demokratîk û federal piştî herîfîna rejîma Komara Îslamî, di vî Îranê de hemû neteweyên wekî; Kurd, Tirkên Azerbaycanê, Erebo, Belûç û Turkemen, hikûmeta xwe ya xwecihî hebin, ku birêveberên van hikûmetan bi dengê azad ê xelkê xwe bêne hilbijartin û Kurd û neteweyên din wekî hevwehatîyê pile du nehêne dîtin û nehêne piştguhastin û xwendin bi zimanê dayîkê be.

-Li Rojhilatê Kurdistanê niha di warê siyasî û leşkerî de çî diqewime? Çendîn car in di navbera hêzên we û hêzên rejîmê de şer qewimî, we sala borî dema ku we Pêşmerge şandin Kurdistanê gotibû ku hûnê 'êrîş nekin, tenê xwe biparêzin.' Ev şer çîma

PJAK'ê re?

Digel PJAK'ê tu pêwendiyêke wisa me nîne.

-Tehranê siyaseta Kurd û hemû dijberên xwe wek casûsên Amerîka binav dike. Amerîka an jî Siûdî an jî welatên din, yên dijberên Îranê ji bo hûn li dijî rejîmê şer bikin, bi we re têtikilî danîne? Hun wek hêzên Rojhilat ji hevkarîyên navnetewî re amade ne?

Em di rewşekê de ku di berjewendiyê xebata Kurd de be, me amadeyî heye bo wergirtina piştewaniya navneteweyî bi armanca pêşvebirina xebata neteweyî li dijî rejîma Îranê. Em wekî PDK-Î digel Amerîkayê jî me pêwendî heye, lê heta niha tu dewletekê alîkariya me nekiriye.

-Di navbera Kurdan û muxalîfên rejîma Îranê de, çî têtikilî an jî hevkarîyek heye gelo?

Di navbera hêzên opozisyona Kurd û hejmarek ji hizbên dijberî Komara Îslamî pêwendî û hevkarîkirinê pêk hatiye û niha em hewlîdîtin ku vî pêwendîkirinê berfirehtir bikin. **IMPNews**

Hîcrî derbarê çalakîyên partiya xwe ya li Rojhilat jî balê dikê ku di sê salan dawîn de Pêşmergeyên wan di nava xelkê de amade bûne û her niha jî gelek Pêşmergeyên bajarên bi kar û tekoşîna di nav welat de mijûl in.

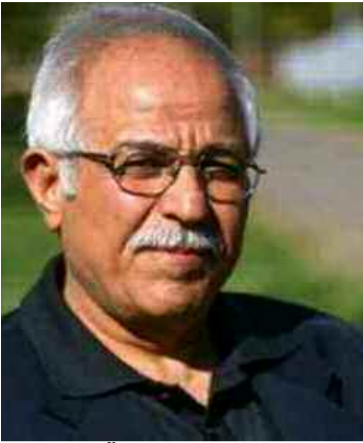
Serokê PDK-Î, li barê hevkariya hêzên Rojhilat de dibêje, wan gelek hewl dane, da ku di navbera hizbên Rojhilat de navendeke hevkarîyê pêk bînin û niha pêwendiyên wan baş e. Ji bo yekkirina hêzên Pêşmerge jî hewlên wan berdewam de. Hîcrî dibêje bi PJAK'ê re ti pêwendiyên wan nîn in.

Serokê PDK-Î Mistefa Hîcrî pîrsên ÎMPNews'ê bersivandî.

-Piştî hatina Trump, têtikilîyên Washington û Tehranê careke din xera bûn, niha herdu alî li hevûdu gefan dixwin. Îran demeke di nav

çarçoveya vî îdeolojiyê de dibîne, îdeolojiyek ku tu çareseriyê wê ji bo kirîzên wê serdemê tune ye û bi xwe kirîzafir e.

Ew dorpêçên Amerîkayê jî ku di meha Novamberê de, vedigerin ser neft û gaz û ...hwd, dibin sedema vê ku kompaniyayên mezin û girîng pirojeyên xwe ji Îranê vekişînin, bona vê ku nekevin ber dorpêçên Amerîkayê. Di encama van dorpêçan de, bankên xwedîhitbar û mezînan ên Amerîkayê û Ewropayê jî danûstandîna digel Îranê nakin û ew yek jî dibe sedema vê ku Îran di warê transîta Dollarê ve paş bimîne, ji bilî vî yekê Amerîkayê ragehandiyê ku şandîna nefta Îranê ku niha di rojê de, nêzî 2.4 milyon bermîl e bigihîne sîfrê. Ew yek jî derbeke gîran dibe ku li vî aboriya lawaz ya Îranê dikeve. Encama van dorpêçan dibe sedema jêhelçûna rojberoj zêdetir ya asta bêtariya xelkê,

Şêx Seîd Efendiyê Pîranî û Hevreyên Wî/ ENFAL...**İbrahim GUÇLU**

Dewleta Tirk, li ser înkâr û tûnekirina neteweya kurd û kêmeteweyan ava bû. Hemû mafên neteweya kurd hatin xesip kirin. Kürdistan hat îşgal kirin û kolonî kirin. Kurdan jî li hemberî vê siyaseta dewleta kolonyalist, mûxalefet kirin, ji bona mafên xwe serhildan, xwestin zora siyaseta dewletê bibin. Serhildana milî ya di bin serokatiya Rêxistina Azadî de hat meşandin, tevgerê gelek mezin û kitlewî bû. Hezar mixabin serokên Rêxistina Azadî û Serhildana 1925an, bil ez hatin girtin û dîsa bil ez dadgeh bûn. Encama dagehekîrîna nehiqûqî hatin îdam kirin û hatin kuştin. Neteweya me di bi qetlîameke mezinve rû be rû bû.

Li Başûrê Kurdistanê rejîma faşîst û dagirker û kolonyalist ya Baasî, di sala 1988an de ji bona ku kurdan tunebike û Kurdistanê bike ereb dest bi qetlîama Enfalê kir.

ŞÊX SEÎD EFENDİYÊ PİRANÎ Û HEVREYÊN WÎ...

Gele Kurd, di Împeratoriya Osmanî de xwediyê statuyeke siyasî bû. Dema ku Împeratoriya Osmanî di Şerê Cihanî yê 2-emîn de wenda kir û bi peymana Mondrosê biryara leşker belavkirinê hat dayîn, bi Peymana Sevrê jî avakirina Kurdistanê û Ermenîstanê bû biryar.

Hezar mixabin bi Peymana Lozanê, Peymana Sevrê ji holê rabû û gelê kurd bê statu bû. Her çiqas di avakirina Komara Tirkiyeyê de berpirsiyarên dewletê piştigiriya berpirsiyarên gelê kurd girtibûn û soz dabûn ku statuya Kurdistanê jinûve tespît bikin û mafên gelê kurd nas bikin jî, piştî ku Komara Tirkiyeyê xwe xurt dît û alîkariya hêzên navneteweyî û bi taybetî jî piştigiriya rojava û îngilîzan, Rusya ya Bolşewîk girt, hebûna neteweya kurd înkâr kir.

Ji bona ku biryar hatibû dayîn ku dewleteke milî û unîter ava bibe, neteweya tirk jî tekamûl nekiribû û diviya bû ku neteweya tirk ava bibe. Loma biryar hat girtin ku neteweya kurd bibe tirk; ji bona vê jî siyaseta asimilasyonê û tunekirina milletê kurd hat pejirandin.

Ev helwest û siyaseta Komara Tirkiyeyê ji aliyê berpirsiyarên kurdan de nehat pejirandin. Ji bona vê berpirsiyarên Kurdan dest pê kirin ku rêxistinên Kurdistanî ava bikin.

Tê zanîn ku di destpêka sedsala 20-an de li Stenbolê gelek rêxistinên Kurdistanî ava bibûn û ew rêxistinên vekirî û legal bûn. Lê piştî demekê îttîhad-terakîciyan ev rêxistin qedex kirin û mifte li deriyê wan xistin.

Piştî ku Komara Tirkiyeyê ava bû, rêxistina bi navûdeng ya ku ava bûyî Komîteya İstiklalê ya Kurdistanê (Azadî) bû. Serokê Rêxistina Azadiyê Xalid Begê Cibriyî bû û bi xwe di orduya Komara Tirkiyeyê de mîralay bû.

Komara Tirkiyeyê demê dirêj derbas nebû xebata Rêxistina Azadiyê tespît kir û serokên wê Xalid Beg û Yisuf Ziya Begê Bedlîsî derdest kirin û li Bedlîsê hepis kirin. Xalid Beg û Yisuf Ziya Beg bi lezûbez hatin mehkeme kirin û hatin îdam kirin.

Ev yekê pêşiya rêxistinîbûnê girt û dîsa bû sedem ku beriya wextê, zivistanê, di 13-ê Sibata 1925-an de encama provokasyonê leşkerên tirk, serhildana milî li Pîranê dest pê bike û li Kurdistanê belav bibe û hêzên kurd gelek desthilatdariyên bajaran bixin destê xwe.

Di 4-ê Adara 1925-an de Zagona Takrîrî Sukûnê hat pejirandin û piştî vê zagonê Dadgehê İstiklalê yê Şerqê ava bûn.

Hezar mixabin piştî êrîşa hêzên dewletê. serokê tevgerê Şêx Seîd Efendiyê Pîranî li ser pir a Wertoyê encama planeke qirêj hat girtin.

Serokê Komeleya Tealî ya Kurd Seyîd Evdilkadir û 12 hevalên wî jî li Stenbolê hatin girtin û li Amedê dadgeh bûn û di 27-ê Gulana 1925-an de hatin îdam kirin.

Şêx Seîd Efendî û 47 hevalên xwe, ku piraniya van serokên olî şêx bûn, di Dadgeha İstiklalê ya Şerqê de hatin mehkeme kirin û bi lezûbez di derheqê wan de ji derveyî hiqûqê biryara daleqandinê hat dayîn. Li hemberî biryarê îfraz jî nehat pejirandin û Şêx Seîd Efendî û hevalên xwe di 28-ê Hezîrana 1925-an de li Amedê li ber Mizgefta Mezin (Ulu Camiyê) hatin daleqandin û ew ketin nav şehîdên Kurdistanê.

Serhildana milî ya kurd bi zor û terora dewletê hat şikandin. Li Kurdistanê qetlîameke mezin pêk hat û bi deh hezaran kes, jin û mêr, hatin kuştin û hatin qirçirin.

Serok û têkoşerên tevgerê

bi tevayî hatin kuştin û hatin ceza kirin.

Gund, bajarok, bajar hatin şewitandin, bi hezaran kes girêdayî Zagona Takrîrî Sukûnê hatin sirgun kirin.

Karbidestên Kurdistanê hatin şikandin, ji siyaseta hatin bi dûr xistin. Asîmîlekîrîna gelê kurd bi mekanîzmayên nû û xurt hat meşandin.

Desthilatdariya Kemalîst serhildana milî ya kurd kir sedem, hemû pêşveçûn û mixalefeta demokratîk ji holê rakir.

Dema ku serhildana milî ya kurd dest pê kir, li Tirkiyeyê ji derveyî partiya dewletê

CHPê, Firqeya Komarî ya Terakkîperwerî hatibû damezrandin. Desthilatdariya Kemalîst, ev partiya ji bona desthilatdariya xwe ya otorîter û totalîter xeter didît. Dema ku serhildana milî ya kurd dest pê kir, desthilatdariya Kemalîst derfet dît ku vê partiye tewanbar bike. Karbidestiya Kemalîst îddia kir ku Firqeya Komarî ya Terakkîperwerî jî bi awayekî daxîlî serhildanê bûye û ji serhildanê re bûye alîkar. Ev jî bû sedem ku parti bê qedex kirin û mifte li deriyê wê bikeve.

Desthilatdariya Kemalîst serhildana milî ya Kurd ji bona jîholêrakirina mixalefeta çep û sosyalîst jî kir sedem. Karbidestên Kemalîst him li Kurdistanê û him jî Li rojavayê Tirkiyeyê zilum û zordariya xwe bi plân û bi sistem meşand.

Desthilatdariya Kemalîst, tevgera milî ya sala 1925-an, ji bona ku him xwediyê ruhê milî û him jî xwediyê ruhê olî bû, ji vevgerê gelek tirsîya.

Komara Tirkiyeyê piştî serhildana milî ya sala 1925-an, xwe jinûve ava kir. Li Hemberî mixalefeta kurd ya milî tedbîrên gelek xurt û xeter girtin.

Ji bona ku civata kurd û desthilatdarên kurd teslîm bigre, projeyên gelek qirêj xist jîyanê. Li ser ew malbat û eşîret, şêx û begên beşdarî serhildanê bûne, projeyên taybetî meşandin.

Ev pêvajoya di sala 1938-an de piştî şikestina

serhildana milî ya Dersîmê, karbidestên kurd bi tevayî teslîm girt, ji bona ku li Kurdistanê burjuwaziya milî ava nebe û pêş nekeve siyaseta meşand.

Wek tê zanîn, dewletên milî bi pêşketina kapîtalîzmê derketine qeda dîrokê. Desthilatdariya Kemalîst ji bona ku ev yeka dizanî, ji bona ku li Kurdistanê kapîtalîzm pêş nekeve planên taybetî meşand, bi sinîf û tebeqeyên edetî yê dema feodalî re tîfaq pêk anî û jiyana wan dirêj kir.

Komara Tirkiyeyê, ji bona tevgera milî ya kurd ya sala 1925-an bişîkine û ne rew

encama karaktera wê ya kolonyalist û siyaseta wê ya li dijî neteweya kurd e.

Şêx Seîd û hevalên wî serokên neteweya kurd in. Wan ji bona ku neteweya kurd azad bibe û Kurdistan serbixwe bibe û gelê kurd qasî gelên din xwediyê maf be, têkoşîn meşandin û fedekarî kirin û canê xwe fêda kirin.

Ew di dilê neteweya kurd de dijîn.

Ew ji bona Komara Tirkiyeyê sedema tirsê ne.

Divê em ji wan re xwedî derkevin û li hemberî wan vatiniyên xwe pêk bînin.

Komara Tirkiyeyê çawa ku dixwaze neteweya kurd ji hemû hêjayiyên xwe dûr bixe, dixwazin ku ji serok û têkoşerên xwe jî dûr bixe.

Divê kurd ev siyaseta qirêj ya Komara Tirkiyeyê bibîne û nepejirîne.

TUNEKIRINA KURDAN: ENFAL...

Dîroka neteweya kurd, di heman dem de dîroka qetlîam û zulma mezin e.

Dîroka neheqî û nehiqûqî ye. Dîroka kolonîbûn û parçebûnê ye.

Neteweya Kurd li hemû beşên Kurdistanê piştî serhildanê milî hatiye qetlîam kirin.

Ji bona tune kirina neteweya kurd dewletên kolonyalist hewlên mezin û hevbeş dane.

Lê dewletên kolonyalist nikarin neteweya kurd ji holê rakin. Lewra neteweya kurd, neteweyekî mezin û dîrokî ya Rojhilata Navîn e. Li Rojhilata Navîn şaristanî ava kiriye. Xizmetî çand, dîroka giştî ya Rojhilata Navîn kiriye.

Enfal jî li Başûrê Kurdistanê qetlîameke mezin e. Enfalê di sala 1988an de dest pê kir û bi Qetlîma Helebçeyê domand.

Di qetlîama Enfal de ayete Quranê wek desîse hat bi kar anîn. Di encama Qetlîama Enfalê de derket holê ku desthilatdarên baasî bi mûsilmanîyê re jî eleqeder nînin.

Enfal di çend merheleyan bi dawî hat.

Di Enfalê de 185 000 birayên me kurd hatin qetlî kirin. Ev qetlîameke gelek mezin bû.

Bi Enfalê, 5 hezar gund, 4 bajarok, 30 qesebe, 3100 mizgeft, 100 dêr, 1800 dibistan, 300 nexweşxane ji holê rabûn. 2 mîlyonm heywan hatin kuştin.

Sedema Enfalê tunekirina neteweya kurd bû. Erebkirina Kurdistanê bû.

Ez îdamkirina serok û têkoşerên Kurdistanê; Qetlîama Enfalê lanet dikim.

Li ber şehîdên Kurdistanê serê xwe ditewînim.

Kürt ve Kürdistan tarihinin kaynakları

(Övvüli ötən sayımızda)

Arap (Arapça) Kaynakları:

Arşak Poladyan'ın 'VII-X. Yüzyıllarda Kürtler (Öz-Ge Yayınları, Ankara-1991, 112 s.)' kitabında 7.-10. yüzyıllarda Arapça olarak telif edilen kaynaklardaki Kürdlerin tarihine ışık tutmaktadır. A. Poladyan'dan sonra, Bekir Biçer'in 'İslâm Tarihi Kitaplarında Kürtler Hakkındaki Rivayetler (7. ve 12. yy)' ve 'İslâm Coğrafyacılarının Eserlerinde Kürtler Hakkındaki Rivayetler (9. ve 13. yy)' isimli iki makalesinde Ortaçağ Arapça/Farsça kaynaklardan hareketle Kürtler ele alınmıştır.

Belirtmek gerekir ki, Ortaçağ Kürt tarihi hakkında en fazla bilgi Arap kaynaklarında bulunmaktadır. Bu kaynaklardan Ubeydu'llah bin Xurdâdbeh'in (ö.913) "Kitân al-masâil va'l mamâlik (Yollar ve Ülkeler)", Ahmed bin al-Vazih al-Ya'qubî'nin (ö.905) "Kitâbu'l-buldân (Ülkeler Kitabı)", Ahmad bin Yayha al-Balâzîrî (ö.897) "Futûh al-buldân (Ülkelerin Fethi)", Ebu'l Kasım'in (ö.886) "el-Mesâlik ve'l-Memâlik", Denewerî'nin (ö.895) "el-Ahbâr et-Tıval", Yakubi'nin (ö.897) "Tarih-i Yakubi", Taberi'nin (839-932) "Tarih'ül-Ümen ve'l-Müluk/Taberi Tarihi", Ebu Ali Ahmed'in (ö.912) "Kiyâbü'l-A'lâk'ın-Nefise", Mesudî'nin (ö.957) "Müruc'üz-Zehab ve Maadin'il Cevahir", Miskeveyh'nin (ö.1029) "Tecarib'ül-Ümem ve Teakub el-Himem", Utbi'nin (961-1036) "Tarih el-Yemini", Makdisî'nin (961-1037) "Kitab el-Bed' ve't-Tarih", Ebu Said Gerdizî'nin (ö.1061) "Zeynü'l-Ahbâr", Azimî'nin (ö.1090-1160) "Azimi Tarihi", el-Sem'ani'nin (1113-1167) "Ensâb'ül-Sem'âni".

Usâme İbn Munkız'ın (1095-1188) "Kitab'ül-İtibar", el-Hüseynî'nin (ö.1194) "Ahbarü'd-Devleti's-Selçukiyye", el-Bundârî'nin (1125-1201) "Nusret el-Fetre ve Usret el-Kadre fi Ahbar ed-Devle es-Selçukiyye", el-Cezvî'nin (1116-1201) "el-Muntazam fi Târîhi'l-Mülûk ve'l-Ümem", el-Cezerî'nin (1160-1233) "el-Kamil fit-Tarih", "El-Lübab fi Tezhib'ül-Ensâb", İbn-i Şeddad'ın (1145-1234) "Nevadir es-Sultaniye ve'l-Mehâsin'ül-Yusufiyye", Sibt İbn'ül-Cezvî'nin (1186-1257) "Miratü'z-Zaman fi Tarihi'l-Ayan", el-Adim'nin (1191-1262) "Bugyet el-Taleb fi Tarihi Halep", Xeliqan'ın (1211-1282) "Vefayat el-A'yan ve Enbai'z-Zaman", Kazvî'nin (1202-1283) "Asarü'l-Bilad ve Ahbar'ul-Ibad", İbn Bibî'nin (13.yy) "El-Evâmirü'l-Alâ'iyye fi'l-Umûri'l-Alâ'iyye", İbn Vâsil'in (ö.1298) "Müfericü'l-Kürûb fi Ahbârî Beni Eyyüb" sadece birkaçıdır.

Arap tarihçi, coğrafyacı ve gezgin 'Arapların Herodotu' Mesudî (896 – 956) dünya tarihini konu eden eseri "Müruc ez-Zehab ve Ma'âdin el-Cevâhir/Altın Bozkırlar ve Cevher Madenleri" namındaki eserinde, Kürtlerin yerleşim alanlarını da şu şekilde sıralamıştır: Fars, Kirman, Sicistan, Horasan'da Rumumular, İsfahan, Cibâl (özellikle Mah Kufe, Mah Basra, Mah Sabazan, Hamedan, Şahrizur ve ona bağlı olan Darabad ve Şamgan (Zimkan), Baylakan, Bab al Sugur (Kilikya tarafındaki kale hattı), Azerbaycan'ın ve Ermenistan'ın bazı bölgeleri. Mesudî; Kürtlerin, yaklaşık üç yüz kavme/aşirete bölündüğü bilgisini vermiştir. Mesudî (ö. 957), "Kadet'ül-Fethi'l-İslâmî fi Ermeniyeye"de Kürtlerin milattan önceden beri Van Gölü çevresinde yaşadıkları notunu düşürmüştür.

İbn Hawqal, 977 yılında tamamlamış olduğu "Surat al-Arz/Dünyanın Yüzü" isimli kitabına yerleştiği "El-Cibâl" haritasında "Mesayifu'l-Ekrad ve Meşâtihim/Kürtlerin Yaylak ve Kışlakları'nın bulunduğu yerleri göstermektedir. "El-Mesâlik ve'l-Memâlik" kitabında ise Erbil ve Duhok'u Kürt şehirleri olarak göstermiştir.

9/10. Asırda İran'ın doğu ve kuzey coğrafyalarını gezme imkanı bulan Arap şair ve seyyah Ebu Dülef Mis'ar (ö.390/1000?) "İran Sefernamesi"sinde Kürtlerin Hazbanî, Sermaç, Şehr-i Zor'da yaşadıklarını söylemiştir.

Şahabeddin el-Ömerî (ö.749/1348) "Mesalik el-Abşar" adlı yapıtında Kürtlerin Irak, el-Diyar el-Arab, Suriye ve Yemen'de yaşadığını; Kürtlerin Hemedan'dan (el-Cibâl) başlayıp Kilikya'ya (bilad el-Tekfur) uzanan dağlı bir ülkede şu yirmi aşiretin Gerani, Gilali, Zangali/Zengine, Sabuli/Sutuni, Hasnani/Xoşanvi, Kûsa, Mabir, Mazancan, Sohri/Soran, Zarzari, Culamêrg, Markawan/Margawar, Gawar Nahiyesi, Zibari Nahiyesi, Hakkari, Besitki, Bokhti, Dasini ve Din-

bili adlarına yer verir.

Muhammed b. Muhammed el-Hüseynî ez-Zebîdî, (ö.1205/1791), 1700'lerde yazmış olduğu Arapça-Arapça "Tâcu'l-Arûs" sözlüğünde Bâriz, el-Buhtiyye, Beşneviyye, Câvân, Celâl, Cevrekân, Dunbul, Hazer, Kûrân, Nuğâf, Surunc, et-Tevbiyye ve Zûmân gibi Kürt aşiretlerinin yaşadığı yerler arasında 'Allûs, Âtîl, Bâz el-Hamrâ, Dahlân, Düneyser/Qoser/Qızıltepe, Erbil, Fenek, İmâdiyye, Hakkari, Lîr, Şehrezor, Vestân/Van Gevaş bölgeleri gösterilmiştir.

Fars (Farsça) Kaynakları:

Firdewsî'nin 11. asırda yazmış olduğu Şehname'sinden başlayarak birçok Fars kaynağında Kürtlere dair bilgi bulunmaktadır. Fakat ne yazık ki, bu

konuya dair yazılmış herhangi bir müstakil eser bulunmamaktadır.

Moğulların İran'a hakim olduğu dönemde Farsça yazılmış olan tarih kitaplarında Kürd ve Kürdistan'a yer verilmiştir. 'Ali Cüveynî'nin (1226-1282) 3 ciltlik "Târîhi Cihân-gûşa (y.1260)" Fazlullah Reşidüddin'in (1240-1318) 2 ciltlik "Cami'üt-Tevarih (y.1310)", Vassâf'ın (d.1246) "Cihângûşa'ya zeyl olarak yazdığı üç ciltlik "Tecziyetü'l-Emsâr ve Tecziyetü'l-A'sâr", Hamdullah Mustevfi'nin (1281-1340) "Târîhi Guzide", "Zafer-nâme", "Nuzhetü'l-Kulûb", Banâkitî Gazan'ın (ö.1330) "Târîhi Benâkitî", Şebânkâre'nin (d.1298) "Mecma'u'l-Ensâb".

Hamdullah Mütevfi Kazvini (1281-1340), 'Tarih-i Guzide' adlı eserinde, Sasani kralı Tahmares'in ülkesini yedi eyalete ayırdığını ve bunlardan birinin de 'Kürdabad/Kürdistan' olduğunu yazmıştır. Müstevfi, Selçuklular devrinde, Süleyman Şah Ebuhan tarafında 'Kürdistan' eyaletinin kurulduğundan da söz etmiştir. H. Müstevfi, 'Nuzhetü'l-Kulûb (y.1340)' isimli eserinde ise 'Kürdistan Toprakları'nın 'Alani, Alistar, Huftiyan, Derbend-i Tac Hatun, Derbend-i Zengi, Dezbil, Dinaver, Sultanâbâd, Cemcemal, Şehrizar, Kirmanşah, Kirind, Hûsha ve Kangever' gibi on altı şehrini/bölgesini bulunduğu ve Fars Irak-ı, Huzistan, Azerbaycan ve Diyarbakır tarafından çevrildiğini belirtmiştir.

Nadir Şah'ın ölümünden sonra 1750'den 1794 yılına kadar İran'da iktidarı elinde bulunduran Zend Hanedanlığı döneminde; Nâmî lakabıyla meşhur Mirzâ Muhammed Sâdik Musevî İsfehani'nin (ö.1790) "Târîhi Gîtfî Güşâ" ve bu eserin devamı niteliğinde, Mirza Abdülkerim bin Ali Rıza Şerif ile Ağa Muhammed Rıza Şirazî tarafından kaleme alınmış olan "Zeyli Târîhi Gîtfî Güşâ"; Ebu'l Hasan Muhammed Emin Gulistân'ın, Nadir Şah'ın ölümünden sonraki 30 yıllık olayların yazıldığı "Mücmelü't-Tevârih" ve Zeynelabidin Kûhemze tarafından yapılmış olan zeyli, ki Mücmelü't-Tevârih'te İran'da bulunan Kürd hanları hakkında da bilgiler bulunmaktadır.

Mirza Muhammed Halil Mar'âşi'nin "Mecmau't-Tevârih (y.1207/1792)"; Rüstemü'l-Hükemâ adıyla meşhur Muhammed Haşim Asaf'ın "Rüstemü't-Tevârih (y.1247/1831)"; Kerim Han Zend'in münşilerinden Mirza Muizzeddin Muhammed Müstevfi'nin oğlu Mirza Muhammed Ebu'l-Hasan Han Gaffârî Kâşânî'nin 1167-1203/1753-1789 yılları arasındaki olayların işlendiği "Gülşen-i Murâd"; Mirzâ Muhammed'in 1142-1199/1729-1785 yılları arasını konu edinen "Rûznâme (y.1200/1785)"; Lütfalı Big Âzerbigdili'nin (ö.1195/1781) "Ateşgede-i Âzer"; Mir Abdullatif'in (ö.1220/1806) "Tuhfetü'l-Âlem"; Muhammed Fethullah bin Muhammed Taki Saruy'un "Ahnenü't-Tevârih/Târîhi Muhammedî (y.1211/1797)" ve Meftûn lakabıyla bilinen Abdürrezzâk Big Dûnbûli'nin ikinci cildi Zend tarihine dair olan "Tecrübetü'l-Ahrâr ve Tesliyetü'l-Ebrâr" gibi Zend tarihine dair kendi döneminde yada çok az

zaman sonra yazılmış olan en muteber kaynaklarda acaba Kürdlere yer verilmiş mi?

Eski Türkçe/Karahanlıca Kaynaklar:

11. yüzyılın Türk yazarlarından Kaşgarlı Mahmud (1008-1105), 1072 yılında kaleme aldığı "Divan-i Lügat it-Türk" isimli eserinin sonundaki dünya haritasında; İrakeyn Diyarı, Hicaz Diyarı, Mısır Hududu, Şam Diyarı, ve Azarbedgan diyarlarının tam ortasında "Arz'ül-Ekrad (Kürtlerin Ülkesi)"ne yer vermiştir.

Osmanlı Kaynakları:

Osmanlı Devleti'nde Osmanlıca, Arapça ve Farsça birçok Osmanlı tarihi kaleme alınmıştır. Aşıkpaşazâde'nin (1393-1481) "Tevarih-i Al-i Osman/Aşıkpaşazade Tarihi"; Mehmet Neşri'nin (ö.1520) "Cihan-nüma/Neşri Tarihi"; Kınalızade Ali Efendi'nin (1510-1572) "Devlet ve Aile Ahlakı"; Hoca Sadeddin Efenid'nin (1536-1599) "Tacü't-Tevarih"; Peçevi İbrahim Efendi'nin (1574-1650) "Tarih-i Peçevi"; Kâtip Çelebi'nin (1609-1657) "Mizanü'l-Hak fi İhtiyar'il-Ehakk (y.1656)", "Fezleke-i Tarih-i Osman", "Cihanüma (y.1648)", Solakzade Mehmet Çelebi'nin (1590-1658) "Solakzade Tarihi"; Evliya Çelebi'nin (1611-1682) "Seyahatname"; Karaçelebi-zâde Abdülaziz'in "Tarih-i Ravzatü'l-Ebrar"; Müneccim Ahmed Dede'nin (1631-1702) "Müneccimbaşı Tarihi"; Naima Mustafa Efendi'nin (1655-1716) "Tarih-i Naima"; Câbi Ömer Efendi'nin (ö.1814) "Câbi Tarihi"; Mehmet Hürşid Paşa'nın (ö.1878) "Seyahatnâme-i Hudud"; Karıncızâde Süleyman Şükrü'nün (1865-1907) "Seyahat'ül-Kübra"; Ahmet Rifat'ın (ö.1895) "Lugât-i Tarihiyye ve Coğrafıyye"; Şemseddin Sami'nin (1850-1904) "Kamus el-Âlâm"; Ali Saib'in "Coğrafıyayı Mufassal"; Ahmed Cemal'in "Coğrafıya-yı Osmânî"; Mehmet Arif Bey'in (1883-1926) "Başımıza Gelenler"; Ali Bey'in (1844-1899) "Lehçetü'l-Hakâyik" gibi eserlerde Kürd ve Kürdistan'a yer verildiği bilinmektedir.

Osmanlı'nın 1288-1514 yılları arasındaki tarihinin konu edinildiği ve 950/1514 yılında yazımının tamamlandığı düşünülen anonim "Tevârihi-Âli Osman" kitabında Yıldırım Han'ın "Düvreg'i Kürdlerden aldı"ğı kaydı bulunmaktadır.

'Diyar-ı Kürdistan'

17. yüzyıl gezginlerinden Evliya Çelebi (1611-1684?), 11 yıl boyunca Kürdistan coğrafyasında gezme imkanı bulmuş ve 1640-1675 yılları arasında yapmış olduğu gezilerinin sonucunda, 10. ciltlik eserinin özellikle 4. cildi olmak üzere, ilk beş cildinde Kürtlerden ve Kürdistan'dan geniş bir şekilde söz etmiştir. Kürtlerin yaşadığı yerler için, 'Kürtler'in Ülkesi' veya 'Kürtlerin yaşadığı yer' anlamında 'Kürdistan', 'Diyar-ı Kürdistan' ve 'Kürdistan u Sengistan (Kürtler ve taşlarla dolu bir ülke)' tabirlerini kullanmıştır.

"Büyük memleket, bir ucu Erzurum diyarından Van diyarına, Hakkari diyarı, Cizre, İmadiye, Musul, Şehrezûl, Harir, Ardalân, Bağdad, Derne, Derteng ve ta Basra'ya varıncaya kadar 70 konak yerde bu dili konuşan insanlar bulunur. ... Ancak bu Kürtlerin yayıldığı bölgenin derinliği uzunluğu kadar geniş değildir. Doğru tarafında Acem sınırında Harir ve Ardalân'dan Şam toprağına ve Irak-ı Arab toprağı ki Halep toprağıdır, o iki temiz toprağı kadar genişliği 20-25 konak ve daha azı 15 konak yerlerdir." diyen müellifin tarifine göre derinliği doğuda Harir'den batıda Halep şehrine kadar uzanan bu üçgen şeklindeki yapının genişliği üstte 750 km ile başlayıp güneye doğru 2000 km kadar uzanmakta ve Basra'ya doğru 300 km'ye kadar daralmaktadır. Evliya Çelebi'nin tarifine göre, Kürtlerin 1.000.000 km²lik bir alanda yaşadıkları anlaşılmaktadır.

Karaçelebi-zâde Abdülaziz'in 1059/1649 bitirip IV. Mehmed'e sunduğu ve Hz. Adem'den Osmanlı padişahı IV. Mehmed'in tahta çıkışına 1646 (H. 1056) kadar olan olayları içine alan "Tarih-i Ravzatü'l-Ebrar" isimli eserinde ise 'Kürdistan', 'Ekrad' ibarelerine çokça yer verilmiştir.

Takvim-i Vekayi'nin 1249/1833 tarihli 63 sayısında ki "İstidad (Farsî Lisanının Yedi Nevi Olduğu)" başlıklı yazıda "...İrak-ı Arabta olan Bağdat ahalisinin havası ve etrafında kâin Kürdistan kavmi Arabî ve Kürdî ve Türkî lisanı ile tekellümden başka lisan-ı Farsî ile dahi tekellüm ederler." notu bulunmaktadır.

(Ardı var)

Şahifeni hazırladı: Tahir Süleyman

LÜĞƏTLİ ƏLİFBA-ALFABÊYA BI FERHENG

Aa

av

Ev çiyə? Ev **ave**.
Bu nədir? Bu sudur.
Что это? Это вода.
What is it? It is water.

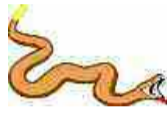
diran

Ev çiyə? Ev **dirane**.
Bu nədir? Bu dişdir.
Что это? Это зуб.
What is it? It is a tooth.

agir

Ev çiyə? Ev **agire**.
Bu nədir? Bu oddur.
Что это? Это огонь..
What is it? It is fire.

mar

Ev çiyə? Ev **mare**.
Bu nədir? Bu ilandır.
Что это? Это змея..
What is it? It is a snake.

Bb

bizin

Ev çiyə? Ev **bizine**.
Bu nədir? Bu keçidir.
Что это? Это коза.
What is it? It is goat.

balon

Ev çiyə? Ev **balone**.
Bu nədir? Bu şardır.
Что это? Это шар.
What is it? It is a balon.

bacan

Ev çiyə? Ev **bacane**.
Bu nədir? Bu pomidordur.
Что это? Это помидор.
What is it? It is a tomato.

otomobil

Ev çiyə? Ev **otomobile**.
Bu nədir? Bu maşındır.
Что это? Это машина.
What is it? It is a car.

Cc

taC

Ev çiyə? Ev **taCe**.
Bu nədir? Bu tacdır.
Что это? Это корона.
What is it? It is a crown.

Canî

Ev çiyə? Ev **Canie**.
Bu nədir? Bu daydır.
Что это? Это жеребенок.
What is it? It is a horse.

cûcîk

Ev çiyə# Ev **Cûcike**.
Bu nədir? Bu cücədir.
Что это? Это цыпленок.
What is it? It is a chicken.

finCan

Ev çiyə# Ev **finCane**.
Bu nədir? Bu fincandır.
Что это? Это чашка.
What is it? It is a cup.

Çç

çav

Ev çiyə? Ev **çave**.
Bu nədir? Bu gözdür.
Что это? Это глаз.
What is it? It is an eye.

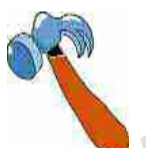
çêlek

Ev çiyə? Ev **çêleke**.
Bu nədir? Bu inəkdir.
Что это? Это корова.
What is it? It is cow.

çaynîk

Ev çiyə? Ev **çaynîke**.
Bu nədir? Bu çaynikdir.
Что это? Это чайник.
What is it? It is a teapol.

çakûç

Ev çiyə? Ev **çakûçe**.
Bu nədir? Bu çəkicdir.
Что это? Это молоток.
What is it? It is hammer.

Dd

defter

Ev çiyə? Ev **dəftere**.
Bu nədir? Bu dəftərdir.
Что это? Это тетрадь.
What is it? It is a copybook.

dar

Ev çiyə? Ev **dare**.
Bu nədir? Bu ağacdır.
Что это? Это дерево.
What is it? It is a tree.

dest

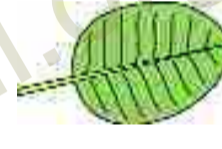
Ev çiyə? Ev **deste**.
Bu nədir? Bu əldir.
Что это? Это ладонь.
What is it? It is a hand.

dil

Ev çiyə? Ev **dile**.
Bu nədir? Bu ürəkdir.
Что это? Это сердце.
What is it? It is a heart.

Ee

belg

Ev çiyə? Ev **belge**.
Bu nədir? Bu yarpaqdır.
Что это? Это лист.
What is it? It is a leaf.

elok

Ev çiyə? Ev **eloke**.
Bu nədir? Bu hinduşqadır.
Что это? Это индюк.
What is it? It is a turkey.

ker

Ev çiyə? Ev **kere**.
Bu nədir? Bu ulaqdır.
Что это? Это осёл.
What is it? It is a donkey.

zebeş

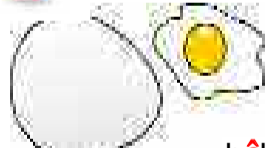
Ev çiyə? Ev **zebeşe**.
Bu nədir? Bu qarpızdır.
Что это? Это арбуз..
What is it? It is a water melon.

Êê

êleg

Ev çiyə? Ev **êlege**.
Bu nədir? Bu jiletidir.
Что это? Это жилет.
What is it? It is a jumper.

hêk

Ev çiyə? Ev **hêke**.
Bu nədir? Bu yumurtadır.
Что это? Это яйцо.
What is it? It is an egg.

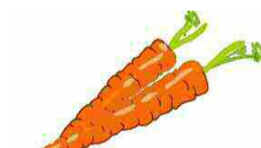
fîl

Ev çiyə? Ev **fîle**.
Bu nədir? Bu fildir.
Что это? Это слон.
What is it? It is an ele-foant.

fîrok

Ev çiyə? Ev **fîroke**.
Bu nədir? Bu təyyarədir.
Что это? Это самолёт.
What is it? It is a plane.

gizêr

Ev çiyə? Ev **gizêre**.
Bu nədir? Bu kökdür.
Что это? Это морковь.
What is it? It is a carot.

gêzî

Ev çiyə? Ev **gêziye**.
Bu nədir? Bu süpürgədir.
Что это? Это веник.
What is it? It is a broom.

pê

Ev çiyə? Ev **pêye**.
Bu nədir? Bu ayaqdır.
Что это? Это пятка.
What is it? It is a heel.

kêr

Ev çiyə? Ev **kêre**.
Bu nədir? Bu bıçaqdır.
Что это? Это нож.
What is it? It is a knife.

fînd

Ev çiyə? Ev **fînde**.
Bu nədir? Bu şamdır.
Что это? Это свеча.
What is it? It is a candle.

zerafe

Ev çiyə? Ev **zerafeye**.
Bu nədir? Bu zürafədir.
Что это? Это жираф.
What is it? It is a giraffe.

gore

Ev çiyə? Ev **goreye**.
Bu nədir? Bu corabdır.
Что это? Это носки.
What is it? It is a stocking.

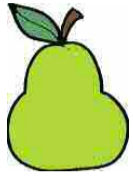

guh

Ev çiyə? Ev **guhe**.
Bu nədir? Bu qulaqdır.
Что это? Это ухо..
What is it? It is an ear.

LÜĞƏTLİ ƏLİFBA-ALFABÊYA BI FERHENG

Hh

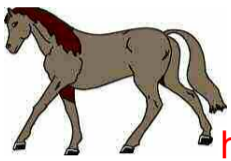
hirmê

Ev çîye? Ev hirmêye.
Bu nêdir? Bu armuddur.
Что это? Это груша.
What is it? It is a pear.

hirç

Ev çîye? Ev hirçe.
Bu nêdir? Bu ayıdır.
Что это? Это медведь.
What is it? It is a bear.

hesp

Ev çîye? Ev hespe.
Bu nêdir? Bu atdır.
Что это? Это лошадь.
What is it? It is a horse.

hêştir

Ev çîye? Ev hêştire.
Bu nêdir? Bu dævêdir.
Что это? Это верблюд.
What is it? It is a camel.

li

dil

Ev çîye? Ev dile.
Bu nêdir? Bu ürêkdir.
Что это? Это сердце.
What is it? It is a heart.

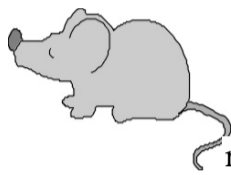
lepik

Ev çîye? Ev lepîke.
Bu nêdir? Bu əlcəkdir.
Что это? Это перчатки.
What is it? It is gloves.

ling

Ev çîye? Ev lînge.
Bu nêdir? Bu qıçdır.
Что это? Это нога.
What is it? It is a leg.

mişk

Ev çîye? Ev mişke.
Bu nêdir? Bu siçandır.
Что это? Это мышь.
What is it? It is a mouse.

îi

dîk

Ev çîye? Ev dîke.
Bu nêdir? Bu xoruzdur.
Что это? Это петух.
What is it? It is a cock.

îsot

Ev çîye? Ev îsote.
Bu nêdir? Bu bibardır.
Что это? Это перец.
What is it? It is a pepper.

gustîl

Ev çîye? Ev gustîle.
Bu nêdir? Bu üzükdür.
Что это? Это кольцо.
What is it? It is a ring.

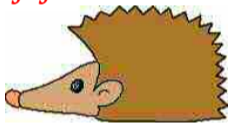

keştî

Ev çîye? Ev keştîye.
Bu nêdir? Bu gəmidir.
Что это? Это пароход.
What is it? It is a ship.

Jj

jûjî

Ev çîye? Evjûjiye.
Bu nêdir? Bu kirpidir.
Что это? Это ёжик.
What is it? It is a hedgehog.

roj

Ev çîye? Ev roje.
Bu nêdir? Bu günəşdir.
Что это? Это солнце.
What is it? It is the sun.

rojname

Ev çîye? Ev rojnameye.
Bu nêdir? Bu qəzetdir.
Что это? Это газета.
What is it? It is a newspaper.

kevjal

Ev çîye? Ev keviale.
Bu nêdir? Bu xərcəngdir.
Что это? Это краб.
What is it? It is a crayfish.

Kk

birek

Ev çîye? Ev bireke.
Bu nêdir? Bu mişardır.
Что это? Это пила.
What is it? It is a saw.

kûsî

Ev çîye? Ev kûsiye.
Bu nêdir? Bu bağadır.
Что это? Это черепаха.
What is it? It is a tortoise.

lêv

Ev çîye? Ev lêve.
Bu nêdir? Bu dodaqdir.
Что это? Это губы.
What is it? It is a lip.

lîmon

Ev çîye? Ev lîmone.
Bu nêdir? Bu limondur.
Что это? Это лимон.
What is it? It is a lemon.

kund

Ev çîye? Ev kunde.
Bu nêdir? Bu bayquşdur.
Что это? Это сова.
What is it? It is an owl.

kevçî

Ev çîye? Ev kevçîye.
Bu nêdir? Bu qaşığıdır.
Что это? Это ложка.
What is it? It is a spoon.

xezal

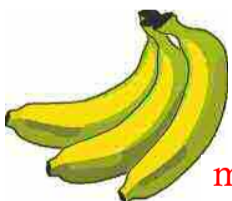
Ev çîye? Ev xezale.
Bu nêdir? Bu seyrandır.
Что это? Это джейран.
What is it? It is a deer.

kûlî

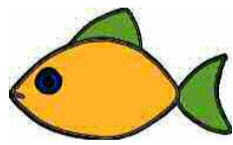
Ev çîye? Ev kûliye.
Bu nêdir? Bu çəyirtkədir.
Что это? Это саранча.
What is it? It is a grasshopper.

Mm

mûz

Ev çîye? Ev mûze.
Bu nêdir? Bu banandır.
Что это? Это банан.
What is it? It is a banana.

masî

Ev çîye? Ev masîye.
Bu nêdir? Bu balıqdır.
Что это? Это рыба.
What is it? It is fish.

gamêş

Ev çîye? Ev gamêşe.
Bu nêdir? Bu samışdır.
Что это? Это буйвол.
What is it? It is a buffalo.

meymûn

Ev çîye? Ev meymûne.
Bu nêdir? Bu meymundur.
Что это? Это обезьяна.
What is it? It is a monkey.

Nn

nan

Ev çîye? Ev nane.
Bu nêdir? Bu çörəkdir.
Что это? Это хлеб.
What is it? It is bread.

trên

Ev çîye? Ev trêne.
Bu nêdir? Bu qatardır.
Что это? Это поезд.
What is it? It is a train.

hûrbivîn

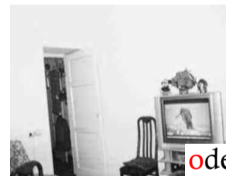
Ev çîye? Ev hûrbivîne.
Bu nêdir? Bu zərrəbindir.
Что это? Это лупа.
What is it? It is a magnifying-glass.

reng

Ev çîye? Ev reñge.
Bu nêdir? Bu boyadır.
Что это? Это краска.
What is it? It is a colour.

Oo

ode

Ev çîye? Ev Odeye.
Bu nêdir? Bu otaqdır.
Что это? Это комната.
What is it? It is a room.

otobûs

Ev çîye? Ev Otobüse.
Bu nêdir? Bu avtobusdur.
Что это? Это автобус.
What is it? It is a bus.

sol

Ev çîye? Ev sole.
Bu nêdir? Bu ayaqqabıdır.
Что это? Это обувь.
What is it? It is a shoe.

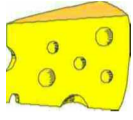

top

Ev çîye? Ev tOpe.
Bu nêdir? Bu topdur.
Что это? Это мяч.
What is it? It is a ball.

LÜĞƏTLİ ƏLİFBA-ALFABÊYA BI FERHENG

Pp

penîr

Ev çiyê? Ev penîre.
Bu nêdir? Bu pendirdir.
Что это? Это сыр.
What is it? It is a cheese.

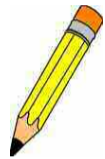
pîvaz

Ev çiyê? Ev pîvaze.
Bu nêdir? Bu soğandır.
Что это? Это лук.
What is it? It is an onion.

perçemek

Ev çiyê? Ev perçemeke.
Bu nêdir? Bu yarasadır.
Что это? Это летучая мышь.
What is it? It is a bat.

pênûs

Ev çiyê? Ev pênûse.
Bu nêdir? Bu qələmdir.
Что это? Это карандаш.
What is it? It is a pencil.

Qq

beq

Ev çiyê? Ev beqe.
Bu nêdir? Bu qurbağadır.
Что это? Это лягушка.
What is it? It is a frog.

Ev çiyê? Ev qaze.
Bu nêdir? Bu qazdır.
Что это? Это гусь.
What is it? It is a goose.

meqes

Ev çiyê? Ev meqese.
Bu nêdir? Bu qaçıdır.
Что это? Это ножницы.
What is it? It is a scissors.

portqal

Ev çiyê? Ev portqale.
Bu nêdir? Bu portağaldır.
Что это? Это апельсин.
What is it? It is an orange.

Rr

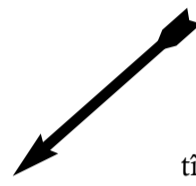
şêr

Ev çiyê? Ev şêre.
Bu nêdir? Bu şirdir.
Что это? Это лев.
What is it? It is a lion.

kêwrîşk

Ev çiyê? Ev kêwrîške.
Bu nêdir? Bu dovşandır.
Что это? Это заяц.
What is it? It is a rabbit.

tîr

Ev çiyê? Ev tîre.
Bu nêdir? Bu oxdur.
Что это? Это стрела.
What is it? It is an arrow.

rovî

Ev çiyê? Ev roviye.
Bu nêdir? Bu tülküdür.
Что это? Это лиса.
What is it? It is a fox.

Ss

sêv

Ev çiyê? Ev sêve.
Bu nêdir? Bu almadır.
Что это? Это яблоко.
What is it? It is an apple.

stêrk

Ev çiyê? Ev stêrke.
Bu nêdir? Bu ulduzdur.
Что это? Это звезды.
What is it? It is a star.

şûr

Ev çiyê? Ev şûre.
Bu nêdir? Bu qilncdır.
Что это? Это меч.
What is it? It is a sword.

şeh

Ev çiyê? Ev şeye.
Bu nêdir? Bu daraqdır.
Что это? Это гребешок.
What is it? It is a comb.

tîr

Ev çiyê? Ev tiriye.
Bu nêdir? Bu üzümdür.
Что это? Это виноград.
What is it? It is a grape.

tûtî

Ev çiyê? Ev tûtiye.
Bu nêdir? Bu tutuqşudur.
Что это? Это попугай.
What is it? It is a parrot.

se

Ev çiyê? Ev seye.
Bu nêdir? Bu itdir.
Что это? Это собака.
What is it? It is a dog.

sêvik

Ev çiyê? Ev sêvike.
Bu nêdir? Bu kartofdur.
Что это? Это картофель.
What is it? It is a potato.

şîr

Ev çiyê? Ev şîre.
Bu nêdir? Bu süddür.
Что это? Это молоко.
What is it? It is a milk.

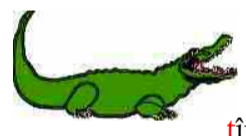
şûşe

Ev çiyê? Ev şûşeye.
Bu nêdir? Bu şüşədir.
Что это? Это стекло.
What is it? It is a glasses.

pirtûk

Ev çiyê? Ev pirtûke.
Bu nêdir? Bu kitabdır.
Что это? Это книга.
What is it? It is a book.

tîmsah

Ev çiyê? Ev tîmsahe.
Bu nêdir? Bu tîmsahdır.
Что это? Это крокодил.
What is it? It is a crocodile.

Uu

utî

Ev çiyê? Ev utiye.
Bu nêdir? Bu ütüdür.
Что это? Это утюг.
What is it? It is an iron.

guh

Ev çiyê? Ev guhe.
Bu nêdir? Bu qulaqdır.
Что это? Это ухо.
What is it? It is an ear.

Ûû

bilûr

Ev çiyê? Ev bilûre.
Bu nêdir? Bu tütëkdir.
Что это? Это свирель.
What is it? It is a pipe.

brûsk

Ev çiyê? Ev brûske.
Bu nêdir? Bu ıldırımđır.
Что это? Это молния.
What is it? It is a lightning.

Vv

çav

Ev çiyê? Ev çave.
Bu nêdir? Bu gözđür.
Что это? Это глаз.
What is it? It is an eye.

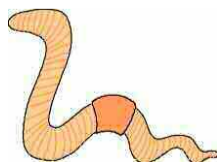
keVok

Ev çiyê? Ev keVoke.
Bu nêdir? Bu göyörçindir.
Что это? Это голубь.
What is it? It is a pigeon.

gul

Ev çiyê? Ev gule.
Bu nêdir? Bu güldür.
Что это? Это цветы.
What is it? It is a flower.

kurm

Ev çiyê? Ev kurme.
Bu nêdir? Bu qurđđur.
Что это? Это червяк.
What is it? It is a worm.

çûk

Ev çiyê? Ev çûke.
Bu nêdir? Bu quşđur.
Что это? Это птица.
What is it? It is a sparrow.

dupişk

Ev çiyê? Ev dupişke.
Bu nêdir? Bu əqrəbđir.
Что это? Это скорпион.
What is it? It is a skorpion.

biVir

Ev çiyê? Ev biVire.
Bu nêdir? Bu baltadır.
Что это? Это топор.
What is it? It is an axe.

berçavik

Ev çiyê? Ev berçavike.
Bu nêdir? Bu eynəkdir.
Что это? Это очки.
What is it? It is glasses.

LÜĞƏTLİ ƏLİFBA-ALFABÊYA BI FERHENG

Ww

w erdek

Ev çîye? Ev werdeke.
Bu nêdir? Bu ökdêdir.
Что это? Это утка
What is it? It is a duck.

wêne

Ev çîye? Ev wêneye.
Bu nêdir? Bu şêkildir.
Что это? Это картина
What is it? It is a map.

ew r

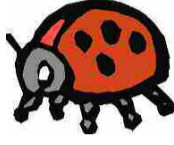
Ev çîye? Ev ewre.
Bu nêdir? Bu buluddur.
Что это? Это туча.
What is it? It is a cloud.

kew

Ev çîye? Ev kewe.
Bu nêdir? Bu kêklickdir.
Что это? Это цесарка
What is it? It is a partridge.

Xx

xalxalok

Ev çîye? Ev xalxaloke.
Bu nêdir? Bu arabüzendîr.
Что это? Это крест.
Это божья коровка.
What is it? It is a lady-bird.

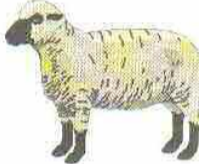
xanî

Ev çîye? Ev xanîye.
Bu nêdir? Bu evdir.
Что это? Это дом.
What is it? It is a home.

xaç

Ev çîye? Ev xaç e.
Bu nêdir? Bu xaçdır.
Что это? Это крест.
What is it? It is a cross.

berx

Ev çîye? Ev berxe.
Bu nêdir? Bu quzudur.
Что это? Это баран.
What is it? It is a sheep.

Yy

xîyar

Ev çîye? Ev xîyare.
Bu nêdir? Bu xiyardır.
Что это? Это огурец.
What is it? It is a cucumber.

heyve

Ev çîye? Ev heyve.
Bu nêdir? Bu aydır.
Что это? Это луна.
What is it? It is a moon.

yek

Ev çîye? Ev yeke.
Bu nêdir? Bu birdir.
Что это? Это единица.
What is it? It is a one.

çiya

Ev çîye? Ev çiyaye.
Bu nêdir? Bu dağdır.
Что это? Это горы.
What is it? It is a mountain.

Zz

ziman

Ev çîye? Ev zimane.
Bu nêdir? Bu dildir.
Что это? Это язык.
What is it? It is a tongue.

zengil

Ev çîye? Ev zengile.
Bu nêdir? Bu zengdir.
Что это? Это звонок.
What is it? It is a bell.

zerik

Ev çîye? Ev zerike.
Bu nêdir? Bu vedrêdir.
Что это? Это ведро.
What is it? It is a bucket.

derzi

Ev çîye? Ev derziye.
Bu nêdir? Bu iynêdir.
Что это? Это игла.
What is it? It is a needle.

ALFABÊ

N b/s	KURDÎ		Azerî	DİKARÎ BIXWÎNÎ
	ya bi tîpên latinî	ya bi tîpên kirilî	Latinî	
1	Aa	Aa	Aa	Artêş, armanc, av, agir, azadî, adar, azerî, aram, artêş,
2	Bb	Бб	Bb	Bazîd, beran, berf, Baran, ba, bahoz, berbang, bedew, berx
3	Cc	Цц	Cc	Cûdî, cêr, ceş, Decle, Cefer, Cemîl, cêv, Cello,
4	Çç	Чч	Çç	Çekdar, çem, çar, çepik, çav, çeleng, çil,
5	Dd	Дд	Dd	Dayîk, dewr, dar, dest, Dara, dû, deh, defter, don, dîwar, dinê
6	Êê	Ее	Ee	Êlnûr, êvar, êzîng, êş, êlek, Êldar,
7	Ee	Яя	Əə	Enî, ewr, erê, Ewreman, Elî, elek, Elegez, Erzurum,
8	Ff	Фф	Ff	Ferat, frtone, Fariz, fil, fûtbol, Ferman, Firat, Fatma
9	Gg	Гг	Gg	Gerîlla, Gebar, genim, gellî, germ, golig, gore, goh
10	Hh	Нн	Hh	Hewlêr, havîn, hirç hêsir, hewar, havîn, hurmê, hesp
11	Îî	Ии	Ii	Îsal, îni, bîr, pîr, sîr, Îdrîs, Îsa, îcar, valî, Îbrahîm, Îran
12	Ii	Ьь	Ii	Kirin, birin, firîn, kirîn, Miraz, mirin, minminîk,
13	Jj	Жж	Jj	Jîyan, jûjî, Nûjîn, jor, jêr, jehr, jale, jajik, Janna,
14	Kk	Кк	Kk	Kurdistan, karker, kevan, Kemal, Kerkuk, Kerem, kelem
15	Ll	Лл	Ll	Lûr, legleg, gul, bilbil, dil, Laliş, Lêyla, lazim, lempe, limon
16	Mm	Мм	Mm	Mîdîa, merd, mêr, mêvan, masî, meş, Misir,
17	Nn	Нн	Nn	Nan, nêrî, nig, Nîva, nevî, ner, nav, nas, hinar, Hesên,
18	Oo	Оо	Oo	Osê, Oskan, dor, sor, Oric, ode, orxan, Oslo, Duhok
19	Pp	Пп	Pp	Par, piling, pîr, pola, pis, Paşa, Perîşan, pitî, petek, perçe
20	Qq	Qq	-	Quling, qawe, qîr, qelem, qaîş, qat, qeysî, Qasim, qesir, qend
21	Rr	Рр	Rr	Ro, Rostem, zer, ber, gerîlla, reş, ru, rast, ram, aram, zirav
22	Ss	Сс	Ss	Serok, Sîpan, Sencar, sêv, sor, sût, serî, saz, serbaz, Sefer, sê
23	Şş	Шш	Şş	Şoreş, şev, şe, şene, şêr, şûr, şapik, şalik, şirîn, sekir, şewaq
24	Tt	Тт	Tt	Tîr, tîrêj, tam, tas, tî, tendûr, Temam, temaşe, tîfing, top,
25	Ûû	Уу	Uu	Kûr û dûr, pênuş, hûr, şûr, nûr, bûyîn, çûyîn, bûyar
26	Ûu	Юю	Ûü	Gul, sur, dudu, guh, buhur, kurd, Kurdistan, guhdar, nuh
27	Vv	Вв	Vv	Vala, vrvêşî, vira, vîalî, av, valî, vajî, Vagîf, Van, vala, eva
28	Ww	Ww	-	War, welat, Weçîh, weşandin, Xwedê, Wezîr, Wekîl, walî
29	Xx	Хх	Xx	Xiyal, xewn, xanî, xurtî, Xelîl, xalo, xatî, Xalid, xaç, xêr, xas
30	Yy	Йй	Yy	Yasin, Yusif, Yagub, Yasemen, yeqîn, Yehya, yarmarka
31	Zz	Зз	Zz	Zozan, zer, zêr, zor, zengil, zend, zîv, zela, Zîver, zêytûn

PKK'li 200 kişi Irak ordusuna teslim oldu!

Şengal'de Irak ordusu ile PKK'ye bağlı YBŞ güçleri arasında çatışma ve gerilim yaşanırken, Irak ordusunun bugün durumunu kontrol altına alındığını belirtti. Irak ordusunun bölgeye yönelik askeri güç takviye etmesi sonrası 200'ü aşkın PKK'linin Irak ordusuna teslim olduğu açıklandı. Yerel haberlere göre, Irak güçlerinin teslim aldığı PKK'nin Şengal kolu olan Şengal Savunma Birlikleri (YBŞ) mensubu oldukları ifade edildi.

YBŞ'li 200 kişi Irak ordusuna teslim oldu!

Şengal'deki süreç ile ilgili basına açıklamada bulunan bir kaynak, dün 200'ü aşkın PKK mensubunun Irak ordusuna teslim olduğu vurgulandı. Söz konusu kaynak, teslim olanların PKK'nin Şengal kolu olan Şengal Savunma Birlikleri (YBŞ) mensubu olduklarını aktardı.

Milley: "Savaş, güvenlik için en büyük tehdit"

ABD Kongresi'nde dünyadaki gelişmelerle ilgili açıklamada bulunan ABD Genelkurmay Başkanı Mark Milley, büyük güçler arasında çatışma potansiyelinin arttığına dikkat çekti.

ABD Genelkurmay Başkanı Mark Milley bugün ABD Kongresi oturumunda gündeme ilişkin açıklamalara yer verdi.

Mark Milley burdaki açıklamalarında Rusya'nın Ukrayna saldırısının Avrupa'nın yanı sıra dünyanın barış ve güvenliğine en büyük tehdit olduğunu vurguladı.

Açıklamalarında ABD ordusunun hem geleceğe hazırlanması hem de modern teçhizatlarla sahip olması gerektiğini ifade eden Milley, "Bunu yapmazsak, gelecek nesillerin güvenliğini riske atmış oluruz" ifadesini kullandı.

Ayrıca Milley, küresel güçler arasındaki dengelere değinerek, "Büyük güçler arasındaki uluslararası çatışma potansiyeli azalmak yerine artıyor" açıklamasında bulundu. **PeyamaKurd**

Üst düzey Irak askeri heyeti Şengal'e gitti!

PKK ve Irak güçleri arasındaki çatışmalardan sonra üst düzey Irak askeri heyeti Şengal'e

gitti. Irak Genelkurmay Başkanı Korgeneral Abdülemir Yarallah başkanlığındaki heyette Ortak Operasyonlar Komutan Yardımcısı Korgeneral Abdülemir Şemri ve üst düzey komutanları da orada bulunuyor.

Dün sabaha doğru Şengal'in Sinune bölgesindeki Tobal kavşağında PKK mensupları ile Irak askerleri arasında çatışma çıktığı duyuruldu. Bir önceki gün de Bab Şilo'da PKK'ye bağlı Şengal Direniş Birlikleri (YBŞ) ile Irak askerleri arasında çatışma çıkmıştı.

Çatışmalarda hafif silahlar ve Doçka'ların kullanıldığı vurgulanmıştı.

Güvenlik kaynaklarından edinilen bilgiye göre çatışmalarda 2 Irak askeri ve 1 PKK mensubu yaralanmıştı. **PeyamaKurd**

Kürdistan güvenlik güçleri, PKK'nin döşediği bombayı imha etti!

Kürdistan Bölgesi'de bir saldırıda daha engellendi. PKK'nin yola döşediği bomba kontrol altına alındı. Kürdistanlı yetkililerin açıklamasında, söz konusu bombanın patlamadan ele geçirilmesinin sevindirici bir haber olduğuna dikkat çekildi. Güvenlik yetkilileri, Duhok'un Amedi ilçesine bağlı Kanıması nahiyesi anayoluna PKK tarafından döşenen 200 kilogramlık bombanın imha edildiğini duyurdu.

Yola dönen bombanın halka korku vermek amacıyla yerleştirildiği ve bir faciyanın eşiğinden dönüldüğü kaydedildi.

Ayrıca konuya dair bir başka yetkilinin açıklamasına göre ise, bayramın ilk günü Kanıması anayolundaki Çeqela ile Brifka köyleri arasında yola döşenmiş TNT, güvenlik güçleri tarafından imha edildi. **PeyamaKurd**

KDP'den Şengal mesajı: Yasal olmayan güçler bölgeyi terk etmeli!

PeyamaKurd - Şengal'de Irak ordusu ile PKK'li güçler arasındaki gerilim sona ererken KDP'den bölgedeki gelişmelerle ilgili açıklamada bulundu. KDP, yayımladığı açıklamada milis güçlerin bölgeyi terk etmesi gerektiğini bildirdi.

Taraflar arasındaki çatışma ve gerilim ile ilgili bir açıklama yayımlayan Kürdistan Demokrat Partisi'nin (KDP) Şengal Şubesi, ilçede yaşanan çatışmalara ilişkin yayınladığı açıklamada, milis ve yasal olmayan güçlerin bölgeyi terk etmesi çağrısında bulundu.

Sadece KDP savundu ve kan verdi"

Şengal'in yaşadığı acıların bazı taraflarca sorumsuz bir şekilde istismar edildiği kaydedilen KDP açıklamasında şu sözlerle yer verildi:

"Şengal halkı kimin bedel ödeyip kan verdiğinin şahididir. Teröristlerin Şengal'e saldırısı zamanında, Şengal'i istismar eden tüm taraflar, KYB, PKK ve Irak hükümeti Şengal'deydi. Hiçbiri Şengal'i savunmadı, sadece KDP savundu ve kan verdi."

KDP'nin Şengal'deki 17'nci Şube-

si'nden yapılan yazılı açıklamada, 2014 ve 2015'teki Şengal'in kurtarıl-

Şengal'i PKK ve yasal olmayan milislerin yönetimine teslim ettiği belir-

ması mücadelesinde sadece KDP'li Peşmergelerin savaştığı belirtilerek, 16 Ekim 2017'de Şengalliler arasında kargaşaya mahal vermemek için KDP'nin ilçeden çekildiği ve Şengallilerin kendi kendilerini yönetmeleri şartıyla bunu yaptığı vurgulandı.

"Şengal halkının yaşam şartları normalleştirilmeli"

Bölgedeki güvenlik sorununa dikkat çekilen açıklamada KDP, Irak hükümetinin sözlerini çiğnediği ve

tilerek, bu güçlerin Şengallilerin evlerine dönüşünü engellediği ifade edildi.

Ayrıca açıklamada, KDP'nin Şengal halkının isteği doğrultusunda ilçeden çekildiği ve aksi halde Pirde ve Sihela'da verilen mücadelenin Şengal için de verilecek olduğu dile getirilerek, KDP'nin önceliğinin mazlum Şengal halkının evlerine dönüşü ve yaşam şartlarının normalleşmesi olduğu belirtildi. **peyamakurd.com**

MetroPoll anket: Demirtaş, Erdoğan dahil 3 isimle karşılaştırıldı

MetroPoll Araştırma'nın nisan ayı anketi açıklandı. Partilerin yanı sıra Türkiye Cumhurbaşkanlığı seçiminde olası adayların oy oranları da ölçüldü. Anket, 14-20 Nisan tarihleri arasında 26 kentte 2164 kişiyle görüşerek, yapıldı.

Anket sonuçları Tayyip Erdoğan'ın yeniden seçilmesinin zorlaştığını gösterdi.

Metropoll Araştırma'nın nisan ayı anketinde partilerin yanı sıra cumhurbaşkanlığı seçiminde olası adayların oy oranları ölçüldü. Millet İttifakı adayının Cumhurbaşkanı Erdoğan ile HDP'li Selahattin Demirtaş ile yarışması halinde tablonun ne olacağı araştırıldı.

Araştırmaya katılanlara "Erdoğan'a mı, yoksa rakiplerine mi oy verirsiniz?" sorusu yöneltildi.

Araştırmaya göre, yüzde 31 Erdoğan'a, yüzde 32'i rakibine oy vereceğini söylediler, yüzde 33.2 "rakibin kim olduğuna bakarak" karar vereceğini belirtti.

Yapılan ankette, cumhurbaşkanlığı seçiminin birinci ve ikinci tura kalması durumunda Erdoğan ve karşısındaki olası adayların oy oranları ile partilerin oy oranları ölçüldü.

Kamuyu ile paylaşılan son ankete göre partilerin oy oranları şöyle:

Kararsızlar dağıtılmadan:
AKP yüzde 25,2
CHP yüzde 17,6
İYİ Parti yüzde 14,6
HDP yüzde 9,7
MHP yüzde 5,7
DEVA Partisi yüzde

1,5
Saadet Partisi yüzde 1,1

Yeniden Refah Partisi yüzde 1,1

Gelecek Partisi yüzde 0,5

Zafer Partisi yüzde 0,5

"Demirtaş'ın oy oranları da karşılaştırıldı"

Cumhurbaşkanlığı seçim senaryosu ise üç adaylı şekilde soruldu. Yani, Millet İttifakı adayının Erdoğan ile Selahattin Demirtaş ile yarışması halinde tablonun ne olacağı araştırıldı.

Millet'in adayı, Mansur Yavaş olursa...

Yavaş yüzde 44, Erdoğan yüzde 34,3, Demirtaş yüzde 13,3 alıyor.

Aday Ekrem İmamoğlu olursa...

Erdoğan yüzde 37,5, İmamoğlu yüzde 36,2, Demirtaş yüzde 13,8 alıyor. Yavaş, hem Cumhur'dan hem HDP'li seçmenlerden oy topluyor.

Aday, Meral Akşener olursa...

Erdoğan yüzde 38,6, Akşener yüzde 34,2, Demirtaş yüzde 16,3 alıyor.

Aday, Kemal Kılıçdaroğlu olursa...

Erdoğan yüzde 40,1, Kılıçdaroğlu yüzde 30,2, Demirtaş ise yüzde 15,2 alıyor."

Irak Savunma Bakanlığı'dan Şengal ve YBŞ açıklaması!

Şengal'deki Irak ordusu ile PKK'li güçler arasındaki askeri gerilim ve çatışmanın sona erdiği, Irak ordusunun durumu kontrol altına aldığı kaydedildi.

Şengal'deki gerilimle ilgili basın açıklaması yayımlayan Irak Savunma Bakanlığı, ordu ve polis güçlerinin, dün PKK'ye bağlı YBŞ (Şengal Savunma Birlikleri) unsurları ile Irak ordusu arasında çıkan çatışmanın ardından Şengal'de durumu kontrol altında tuttuğunu bildirdi.

Irak resmi haber ajansına bölgedeki gerilimle ilgili açıklamada bulunan Savunma Bakanlığına bağlı ortak operasyon komutanlığı sözcüsü Tümgeneral Tahsin el-Hafaci, Şengal'de güvenlik ortamının sağlanmasında emniyet güçlerini

destekleyen bölge halkının önemli rol oynadığına dikkat çekti. Açıklamasında Şengal'de durumu kontrol altında tuttuklarını kaydeden Haf-

faci, bazı kişilerin ana yolların bir kısmını kapatmaya çalıştığını ancak ordu güçlerinin bunu engellediğini de dile getirdi. **PeyamaKurd**

3 мая 2022 года, Фондом имени Князя Ибрагимовича Мирзоева была проведена Международная конференция

3 мая 2022 года, Фондом имени Князя Ибрагимовича Мирзоева была проведена Международная конференция,

посвящённая 75-летию со дня рождения Заслуженного Деятели Казахстана, известного Курдского ученого, филолога-востоковеда, профессора и Академика Мирзоева Князя Ибрагимовича. Конференция организована под эгидой Ассамблеи народа Казахстана, при поддержке Ассоциации курдов Казахстана «Барбанг». Гостями и участниками этого знаменательного мероприятия были представители Акимата г.Алматы, друзья, соратники, близкие и родные-все те, в чьей памяти оставил неизгладимое впечатление К.И. Мирзоев. Прямая трансляция Конференции проводилась на телевидении «Verbang TV». Курды со всех концов мира имели возможность просмотра этого исторического события. Интересные факты из жизни известного ученого, рассказы об личностных чертах характера, об достижениях, слова благодарности в поддержку в трудную минуту - не весь перечень достоинств К.И.Мирзоева. По завершению официальной части мероприятия, гости были приглашены на поминальный ужин в честь юбилея Академика К.И.Мирзоева. После, всем участникам Международного Конгресса были подарены юбилейные

номера журнала «Нубар» и газеты «Жийана Курд», изданные в честь знаменательной памятной даты.

Эрбиль вновь подвергся ракетному обстрелу. Премьер-министр Ирака обещает привлечь виновных к ответственности

Премьер-министр Ирака Мустафа аль-Казими пообещал привлечь к ответственности и нарушения еще больше укрепляют волю иракского правительства к соблюдению закона и ис-

виновных в ракетном обстреле нефтеперерабатывающего завода, расположенного недалеко от столицы Иракского Курдистана, Эрбиля.

Во время телефонного разговора с курдским лидером Масудом Барзани, президентом "Демократической партии Курдистана" (ДПК), Казими "подчеркнул, что силы безопасности накажут тех, кто стоит за нападением", а также отметил, что "такие преступления

решению терроризма".

1 мая около 20:30 шесть ракет упали в окрестностях района Хабат на северо-западе столицы Эрбиля. Контртеррористическая служба Курдистана заявила, что ракеты были выпущены из города Бартелла в провинции Ниневия.

Совет Безопасности Курдистана призвал Багдад ликвидировать "террористические группы", которые регулярно совершают нападения на регион. По мнению курд-

ских властей, группы иракских ополченцев используют брешь в системе безопасности на территориях, оспариваемых между силами пешмерга и иракской армией, для проведения таких ракетных обстрелов.

После ракетного обстрела губернатор Эрбиля Омед Хошнав провел пресс-конференцию, на которой призвал Багдад устранить вакуум безопасности в спорных районах, подчеркнув, что это является обязанностью федерального правительства.

Как сообщил телеканал "Kurdistan24", ракеты упали в районе нефтеперерабатывающего завода в деревне Кавергоск. Заводом управляет курдская нефтяная компания "KAR group".

С осуждением нападения выступил посол Великобритании в Эрбиле.

"Атака прошлой ночью на нефтеперерабатывающий завод в Кавергоск в провинции Эрбиль была бессмысленным и безрасчетным актом, который я категорически осуждаю. Нет оправдания такому насилию", — написал посол Хант в Twitter. kurdistan.ru

Езиды бегут от возобновившихся столкновений в Синджаре

2 мая более 200 семей езидов покинули свои дома в Синджаре на севере Ирака из-за столкновений между иракской армией и вооруженными группами, связанными с турецкой "Рабочей партией Курдистана" (РПК).

Сообщения о новых боях поступили из под-

района Синун, где в понедельник был убит по меньшей мере один иракский солдат. Совместный кризисный координационный центр Курдистана сообщил, что идет подготовка к приему перемещенных езидских семей в Дохуке.

В Синджаре ожидается дальнейшая эскалация ситуации: иракская армия перебросила туда подкрепление, а связанные с РПК "Отряды сопротивления Синджа" отказываются покинуть этот район.

На ситуацию отреагировала Нобелевский лауреат езидка Надя Мурад, написавшая в Twitter, что семья езидов, недавно вернувшаяся в свои дома, в очередной раз вынуждены бежать. "Я призываю международное сообщество вмешаться и сотрудничать с иракским правительством, чтобы решить текущие проблемы безопасности в регионе и защитить гражданское население", — призвала она. kurdistan.ru

ДИПЛОМАТ

№ 17 (481) 01-07 Май 2022-год ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКАЯ ГАЗЕТА

Премьер-министр Барзани призвал Багдад ответить на неоднократные нападения на Курдистан

Премьер-министр Иракского Курдистана Масрур Барзани призвал федеральное правительство Ирака устранить угрозу, которую

ного комитета, в обязанности которого будет входить контроль над районами, откуда совершаются эти нападения.

По сообщению иракской службы безопасности, одна ракета попала в нефтехранилище и вызвала пожар, который был оперативно ликвидирован.

Совет Безопасности Курдистана определил место, откуда были запущены ракеты, и призвал правительство Ирака вывести ополченцев из этого района.

"Мы призываем премьер-министра (Ирака) и федеральное правительство очистить территорию, которая стала убежищем для нападений на Курдистан, со стороны террористов и банд, и обеспечить мир и стабильность", — говорится в заявлении.

Нападение на Эрбиль осудили США и Великобритания.

Во время телефонного разговора с президентом "Демократической партии Курдистана" (ДПК) Масудом Барзани премьер-министр Ирака Мустафа аль-Казими пообещал привлечь к ответственности виновных в ракетном обстреле курдского нефтеперерабатывающего завода. *kurdistan.ru*

вооруженные ополченцы представляют для Курдистана.

"Решительно осуждаю вчерашний ракетный обстрел Хабатского района. Я призываю премьер-министра [Ирака] принять необходимые меры для наказания запрещенных групп", — говорится в заявлении премьер-министра Барзани.

Он также попросил своего иракского коллегу принять меры по созданию совмест-

"Совместный контроль безопасности должен быть восстановлен в районе, который неоднократно использовался для подрыва безопасности Курдистана и Ирака. Это не может продолжаться", — добавил курдский премьер.

1 мая около 20:30 по местному времени шесть ракет были выпущены из города Бартелла в провинции Ниневия по нефтеперерабатывающему заводу на северо-западе Эрбиля.

Ирак переживает худший этап с момента основания

Обозреватель по политическим вопросам подтвердил в четверг, что Ирак переживает худший исторический этап с момента своего основания до сих пор, отметив, что никаких уступок ради общественных интересов нет. Аналитик и обозреватель по политическим вопросам Али Аль-Байдар объяснил PUKmedia: «Ситуация останется такой, какая она есть, и инициатива координационной структуры и поспешный ответ г-на Муктады Аль-Садра показывают, что государство политического консенсуса не достигнуто для решения закрытого состояния политического процесса в стране.

Он добавил: Стороны появляются на сцене маневрирования больше, чем их желание достичь взаимопонимания, в отсутствие уступок в интересах общества, и стремление к процессу нанесения ударов противникам и конкурентам путем маневрирования с обеих сторон, подчеркивая, что Самый безопасный вариант — найти состояние консенсуса для

создания новой стадии. Аль-Байдар указал, что идти в парламент нелогично и труднодостижимо, подчеркнув, что нынешний этап в Ираке является наихудшим историческим этапом с момента его основания до сих пор, с обострением политического кризиса, в сфере безопасности, экономики, обслуживания и даже экологического кризиса, что требует от политических партий выхода на новую политическую арену. Он имеет дело с неудачами, посвящает свои усилия гражданам и доказывает, что он способен справиться с некоторыми кризисами, особенно в аспекте обслуживания. *ПСКмедиа*

Делегация службы безопасности Ирака прибыла в Синджар

В езидский район Синджар на севере Ирака прибыла высокопоставленная делегация иракской службы безопасности. Военные намерены оценить ситуацию, сложившуюся после неоднократных столкновений армии с вооруженными группами, связанными с турецкой "Рабочей партией Курдистана" (РПК).

Среди прибывших заместитель командующего Объединенным оперативным командованием Ирака генерал-лейтенант Абдул Амир аш-Шамари, начальник штаба сухопутных войск генерал-лейтенант Абдул Амир Яралла и ряд сотрудников службы безопасности.

Высокопоставленные командиры посетили армейские части и встретились с местными силовиками, чтобы обсудить последние события, в том числе гибель солдата и ранение нескольких военнослужащих в понедельник, 2 мая.

Связанные с РПК "Отряды сопротивления Синджара" (YBS) все чаще атакуют иракских военных. В ответ Багдад

перебрасывает в Синджар бронетехнику и солдат, грозя прибегнуть к новым военным действиям, если неподконтрольные государству вооруженные группы не покинут его территорию.

Также СМИ сообщают, что за последние два дня более 200 бойцов связанных с РПК групп сдались иракской армии в Синджаре. Местный источник сообщил телеканалу "Kurdistan24", что сдавшиеся боевики являются членами местных сил безопасности "Езидхана" и YBS.

Столкновения между иракскими военными и близкими к РПК вооруженными группами в Синджаре вынудили покинуть дома уже более 600 семей езидов.

Как сообщил в интервью "BasNews" глава отдела кризисного управления провинции Дохук Иракского Курдистана Пир Даян, только в понедельник его ведомство зарегистрировало прибытие 648 езидских семей. Поддержку вынужденных переселенцев также осуществляет "Благотворительный фонд Барзани".

Премьер-министр Курдистана Масрур Барзани поручил губернатору Дохука оказать всестороннюю помощь людям, которые спасаются от войны и насилия и ищут убежища в Курдистане.

Миссия Организации Объединенных Наций по содействию Ираку (МООНСИ) выразила обеспокоенность ситуацией в Синджаре, заявив, что безопасность езидского населения должна быть "в центре внимания".

"Они сильно пострадали в прошлом и заслуживают мира под властью государства. В Синджаре нет места внутренним и внешним нарушителям", — говорится в заявлении МООНСИ. *kurdistan.ru*

TƏSİSÇİ VƏ BAŞ REDAKTOR:

TAHİR SÜLEYMAN

İMTİYAZ Ü SERNİVİSAR:

TAHİR SİLƏMAN

УЧРЕДИТЕЛЬ И ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:

TAXİR СУЛЕЙМАН

Tel: +994 50 352-33-18

Baş redaktorun müavini:

Ramiz Qərib

Xüsusi müxbir:

Tariyel Cəlil

Региональный корреспондент:

Усуб Тейфур

Müəlliflərin mövqeyi ilə redaksiyanın mövqeyi üst-üstə düşməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri Az1040, küçə S.Mehmandarov ev 25, mənzil 17

Navnisan: Bakû Az1040, soqaq S.Mêhmandarov xani 25, mal-17

Адрес: Баку Az1040, улица С.Мехмандаров дом 25, кв.-17

Qəzet "Diplomat" qəzetinin bilgisayar mərkəzində yığılıb səhifələnilib və "Mətbuat" mətbəəsində çap olunmuşdur. e-mail: hewler@mail.ru

Şəhadətnamə: NƏŞ 005004966

BUSB-un Sabunçu rayon filiali

VÖEN 1800061582

H/h 438010000

Sifariş: 1500